

PÕLTSAMAA VALLA TUULEPARKIDE ERIPLANEERINGU KOOSTÖÖ KOKKUVÕTE

Sisukord

Irbeni.....	2
Transpordiamet.....	12
Keskkonnaamet.....	12
Maa-amet.....	18
Kliimaministeerium	20
ReM	21
Järva Vallavalitsus	24
Elering.....	24
Annus.....	25
Lettensid, Taklai	25
Bamberg	28
Köörna	29

Terviseamet – Kooskõlastatud

TTJA – Kooskõlastatud

Muinsuskaitseamet – Kooskõlastatud

Põllumajandus- ja Toiduamet – Kooskõlastatud

Kaitseministeerium - kooskõlastatud märkustega

Järva vald - kooskõlastatud märkustega

TRAM – II kooskõlastusele

Maa-amet – II kooskõlastusele

Keskkonnaamet – II kooskõlastusele

Kliimaministeerium – II kooskõlastusele

Irbeni – ettepanekutega osaliselt arvestatud

Elering – seisukoht, tingimused seletuskirja

Anti Annus – seisukoht, ettepanekutega arvestatud

Lettensid, Taklai – seisukoht, vastatud

Bamberg – seisukoht, vastatud

Köörna – seisukoht, vastatud

Irbeni

III Ettepanekud asukoha eelvaliku seletuskirja kohta

a) Teeme ettepaneku sõnastada asukoha eelvaliku seletuskirjas ptk 1.1 kuues lõik ümber järgmiselt (allajoonitud osades): „*Alade osas, kus loobutakse detailse lahenduse koostamisest ning planeering kehtestatakse asukoha eelvaliku otsuse alusel, määratakse asukoha eelvalikuga tuuleala piirid, tuulikute max kõrgused ning max arv tuuleala kohta. Planeeringuga on määratud põhimõttelised tuulikute asukohad ning tuulepargi ala sisese ja välise taristu (elektriliinid ja juurdepääsuteed) põhimõttelised asukohad. Põhimõttelised asukohad ei ole siduvad ning ehitiste täpsemad asukohad,*

paiknemine ja arv (elektrituulikute puhul eelvalikuala ning maksimaalse arvu piires) selguvad ehitusloa etapis.“ Tegemist on täpsustusega selguse huvides. Esiteks ei saa väita, et eelvalikualadel, millel loobutakse detailse lahenduse koostamisest, oleks asukoha eelvalik võrdsustatav detailse lahendusega (nagu praeguses sõnastuses). Teiseks, ülejäänud osas on tegu täpsustusega, mis vastab asukoha eelvaliku seletuskirja ptk-de 2.1-2.4 loogikale.

Vastus: arvestatud

b) Asukoha eelvaliku seletuskirja ptk-s 2.1 on märgitud: „*Asukoha eelvaliku piiridesse peab jääma elektrituuliku vundament, kuid elektrituulikute rootorilabad võivad ulatuda üle asukoha eelvaliku etapi järgse ala piiri. Seega võib eelvaliku ala piiri rootorilabade ulatuse võrra järgnevat etappides täpsustada.*“ Asukoha eelvaliku seletuskirja ptk-s 2.3 on märgitud: „*Asukoha eelvaliku täpsustatud lahenduse tuulepargi piiridesse peab jääma tuuliku ehitisealune pind, sh tuuliku labade projektsioon.*“ Tõenäoliselt on seega mõeldud, et rootorilabad võivad ületada asukoha eelvaliku järgse ala piiri nende eelvalikualade puhul, millega jätkatakse detailse lahenduse koostamise menetlust (ning teiste puhul mitte). Palume teha vastavad täpsustused sõnastusse.

Vastus: hetkel on jah seda mõeldud, et klassikaline asukoha eelvaliku lahendus on üldisem. Selle täpsustuse võib teha, et oleks selgem.

Täpsustatud sõnastus: Asukoha eelvaliku vastu võetud alade piiridesse peab jääma elektrituuliku vundament, kuid elektrituulikute rootorilabad võivad ulatuda üle asukoha eelvaliku etapi vastu võetud ala piiri. Seega võib asukoha eelvaliku vastu võetud ala piiri rootorilabade ulatuse võrra detailse lahenduse etapis täpsustada.

c) Teeme ettepaneku asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 2.2.2 täiendada järgmiselt (allajoonitud osaga): „*Juurdepääsuteid saab vajadusel hiljem projekteerimistingimuste ja ehitusloaga täpsustada.*“ Tegemist on täpsustusega selguse huvides, kuna tegelik lahendus selgub projekteerimise etapis.

Vastus: Täpsustasime tingimust - ehitusloa taotluse etapis. Lisame selgituseks, et ehitusloa väljaandmise hetkeks peab info olemas olema.

d) Teeme ettepaneku asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 2.3 neljandat lõiku täiendada järgmiselt (allajoonitud osaga): „*Esitatud lahendus võib kavandamise järgmistes etappides täpsustada, ehitiste (k.a tuulikute) põhimõttelised asukohad ei ole siduvad.*“ Tegemist on täpsustusega selguse huvides.

Vastus: arvestatud

e) Teeme ettepaneku asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 2.4 (lk 23) täiendada järgmiselt (allajoonitud osaga): „Sellest tulenevalt koostati aladele numbritega 4/13, 7/18 ja 8/19 täpsustatud lahendus (joonis 12 ning ptk 2.3) ja vajadusel täpsustati KSHst tulenevaid tingimusi (ptk 3). Täpsustatud lahendus ja tingimused on projekteerimistingimuste andmise aluseks. Täpsustatud lahenduse ehitiste põhimõttelised asukohad ei ole siduvad ning võivad täpsustuda/muutuda projekteerimistingimuste ja ehitusloa etapis, ka uuringute tulemuste alusel (elektrituulikute puhul asukoha eelvaliku alade ja elektrituulikute maksimaalse arvu piires).“ Tegemist on täpsustusega selguse huvides.

Vastus: arvestatud

f) Asukoha eelvaliku seletuskirja ptk-s 3.2 on märgitud: „Alternatiivina tuleb kasutada madalama müraheitega tuulikuid, kui on käesolevas mürahinnangus kasutatud 108 dB.“ Jääb arusaamatuks, kas helivõimsustase 108 dB on asukoha eelvaliku lahenduses siduv nõue või ei.

Vastus: Sõnastust täpsustatud selliselt: alternatiivina on sel juhul soovitatav kasutada madalama müraheitega tuulikuid, kui on käesolevas mürahinnangus kasutatud 108 dB.

g) Asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 3.1 on märgitud: „Tuulepargi edasisel kavandamisel tuleb kindlasti teostada uus varjutuse modelleering, mis peab lähtuma reaalsest tuulikute asukohtadest. /---/ Kui realselt soovitakse kasutada väiksemaid tuulikuid, kui asukoha eelvaliku mõju hindamise töös on hinnatud, siis on vajalik tuulikute edasisel kavandamisel teostada täiendav varjutuse modelleerimine valitud tuuliku mudeli ja lõplikult määratud asukoha alusel.“ Asukoha eelvaliku seletuskirja ptk-s 3.5.9 on toodud: „Tuulepargi edasisel kavandamisel tuleb kindlasti teostada uus varjutuse modelleering, mis peab lähtuma reaalsest tuulikute asukohtadest.“ Asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 3.5.9.1 on alade

4/13, 7/18 ja 8/19 kohta märgitud: „Kui soovitakse kasutada väiksemaid tuulikuid, kui täpsustatud lahenduse KSH töös on hinnatud, siis on vajalik tuulikute edasisel kavandamisel teostada täiendav varjutuse modelleerimine valitud tuuliku mudeli ja lõplikult määratud asukoha alusel. Modelleerimisel tuleb anda hinnang mõjualas paiknevate elamualade varjutuse aastasele summaarsele ning päevasele maksimaalsele varjutuse kestvusele.“ Sisuliselt sama on öeldud täpsustatud KSH aruande ptk-s 6.9. Eeltoodust jääb arusaamatuks, kas aladel 4/13, 7/18 ja 8/19 tuleb järgmises etapis (projekteerimise faasis) teha siiski igal juhul uus varjutuse modelleerimine või ainult siis, kui soovitakse kasutada väiksemaid tuulikuid, kui täpsustatud KSH aruande jaoks on käsitletud.

Täpsustatud sõnastus: Kavandamise järgmises etapis on vajalik tuulikute projekteerimise käigus teostada täiendav varjutuse modelleerimine lähtuvalt realselt kavandatavatest tuuliku positsioonidest ja parameetritest mudelist).

h) Asukoha eevaliku seletuskirja ptk-s 3.3 on märgitud: „Tuulepargiala nr 8/19 (sh tuulikupositsioonid) kattub 95% ulatuses väikeluige toitumispõllu tsooni 2 puhveralaga. Tsooni 2 puhvriga kattuvate tuuliku asukohtade puhul peab maismaalinnustiku analüüsist lähtuvalt arvestama, et tsooni 2 tuulikuid üldjuhul ei kavandata, kuid erandeid tehakse uuringu ja teadusandmete alusel veenvalt põhjendades. Tuulepargialale nr 8/19 tuulikute rajamise eelduseks on tsooni 2 erandi rakendumine ehk liigispetsiifiline uuring ja eksperthinnang. Tsooni 2 eksperthinnang peab liigispetsiifiliste välitööde, varasemate seireandmete (olemasolul), maastikuanalüüsi ja teaduskirjanduse alusel veenvalt põhjendama tingimusi, mille täitmise korral on võimalik kõnealuses väikeluige (rändeaegses) elupaigas tsooni 2 piires tuulikuid kavandada.“ Asukoha eevaliku seletuskirja ptk-s 3.5.3.1 on veel täpsustatud: „Praeguse seisuga on vajalik väikeluige tsooni 2 eksperthinnang tuulepargiala nr 8/19 puhul. Tsooni 2 eksperthinnang peab liigispetsiifiliste välitööde, varasemate seireandmete (olemasolul), maastikuanalüüsi ja teaduskirjanduse alusel veenvalt põhjendama tingimusi, mille täitmise korral on võimalik kõnealuses elupaigas tsooni 2 piires tuulikuid kavandada.“ Arvestades, et ala 8/19 on üks neist, mille puhul kavandatakse detailse lahenduse koostamisest loobumist, palume sõnastust täpsustada, et ei jääks mulje, justkui on kahtlus, kas sinna tuulepargi rajamine üldse võimalik on. Täpsustatud KSH aruande ptk 5.5.3 on näiteks siiski järelstatud, et k.a alale 8/19 on linnustiku seisukohast siiski tuuleparke põhimõtteliselt võimalik rajada.

Täpsustatud: Tuulepargiala nr 8/19 (sh tuulikupositsioonid) kattub 95% ulatuses väikeluige rändeaegse toitumispõllu tsooni 2 puhveralaga. Tsooni 2 puhvriga kattuvate tuuliku asukohtade puhul peab maismaalinnustiku analüüsist lähtuvalt arvestama, et tsooni 2 tuulikuid üldjuhul ei kavandata, kuid erandeid tehakse uuringu ja teadusandmete alusel veenvalt põhjendades. Tuulepargialale nr 8/19 tuulikute rajamise eelduseks on tsooni 2 erandi rakendumine ehk liigispetsiifiline uuring ja eksperthinnang. Tsooni 2 eksperthinnang peab liigispetsiifiliste välitööde, varasemate seireandmete (olemasolul), maastikuanalüüsi ja teaduskirjanduse alusel veenvalt põhjendama tingimusi ja mõju hindamine välja töötama leevendusmeetmed, mille täitmise korral on võimalik kõnealuses väikeluige rändeaegses elupaigas tsooni 2 piires tuulikuid paigutada ja tuuleparki käitada.

i) Teeme ettepaneku asukoha eevaliku seletuskirja ptk-s 3.5 täpsustada (allajoonitud osaga): „Kõik loetletud uuringud tuleb läbi viia igal planeeritaval tuulepargialal ehitusprojekti koostamise etapis, ehitusloa taotlemise ajaks.“ Tegemist on täiendusega selguse huvides, mis vastab ka täpsustatud KSH aruande kokkuvõtte ja ptk 6 loogikale.

Lisatud täpsustus: Kõik loetletud uuringud tuleb läbi viia igal planeeritaval tuulepargialal ehitusprojekti koostamise etapis.

IV Ettepanekud KSH aruande kohta

a) Teeme ettepaneku täiendada KSH aruande kokkuvõtte kuuendat lõiku järgmiselt (allajoonitud osaga): „Tulenevalt riigihanke tingimustest ja määratud ajakavast, ei ole EP I etapi koostamise ja selle mõjude hindamise läbiviimisel ette nähtud suuremahulisi uuringuid ja välitöid (nt haudelinnustiku inventuuri või muid ressursimahukaid linnustiku uuringuid, nahkhiirtega seotud välitöid ning kaitsealuste liikide inventuure kaalutavatel tulepargialadel). Need teostatakse vajadusel EP I etapile järgnevas etapis. Eeltoodu ei ole takistanud asukoha eevaliku läbiviimist ehk alade sobivuse tuvastamist.“ Tegemist on täpsustusega selguse huvides, et ei jääks mulje, justkui riigihanke tingimused oleksid PlanS-iga vastuolus.

Vastus: arvestatud

b) Palume üle vaadata KSH aruande kokkuvõttes (lk 9-11) ning ptk-des 6.2.1-6.2.5 toodud Natura hindamise tulemused ja järeldused. Alade puhul, kus minnakse edasi detailse lahendusega, peaks lähtuma Keskkonnaministeeriumi 01.11.2021 kirjast nr 1-17/21/4534-2: „Seega peab asukoha eelvaliku etapis tekkima põhimõtteline veendumus, et planeeringu täpsusastet silmas pidades on olemasoleva info põhjal võimalik valitud asukohta kavandavat tegevust realiseerida nii, et ebasoodne mõju Natura aladele ja kaitse-eesmärkidele on välistatud. /---/ Ehkki põhimõtteline veendumus peab tekkima juba asukoha eelvalikul, siis detailse lahenduse etapis võib esineda vajadus Natura hindamist ajakohastada, sealhulgas täpsustada leevendusmeetmete vajalikkust ja rakendamist (nt kui uuringute käigus lisandub täiendavat teavet). Seega lõplik veendumus, et planeeringu elluviimisel on ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele välistatud, peab selguma planeeringu kehtestamise ajaks.“ Praeguste Natura hindamise järelduste sõnastus viitab, justkui puudub isegi asukoha eelvaliku täpsusastme põhimõtteline veendumus.

Vastus: Märkusega arvestatakse. Endla ja Alam-Pedja linnualade osas on lisatud Natura hindamise kokkuvõttesse ja peatükki 6.2.5 lause: Planeeringu täpsusastet arvestades ei ole olemasoleva info põhjal alust välistada tuulepargi kavandamist [vastavalt] ala(de)le nr 1 / nr 22 ja 24. Mõlema ala puhul on täiendatud ka sellele järgnevat lauset: Kui eriplaneeringu I etapile järgnevate uuringute ja Natura hindamise tulemusena saab leevendusmeetmete rakendamisel ebasoodsa mõju [---] välistada ...

Selgituseks: KSH I etapi aruandes ei käsitleta eraldiseisvalt alasid, millega minnakse edasi detailse lahendusega, ja alasid, millega soovitakse minna projekteerimistingimuste etappi. Kui linnustiku eksperdi seisukoht ja Natura hindamise järeldus on, et ilma täiendavate uuringuteta ei ole võimalik välistada ebasoodsa mõju avaldumist mõnele Natura-ala kaitse-eesmärgiks olevale linnuliigile, siis peavad Keskkonnaamet ja otsustaja (KOV) selle info põhjal analüüsima, kas selline teadmine annab neile põhimõttelise veendumuse tuulepargi asukoha sobivuse kohta või mitte ja kas ilma uuringuteta ollakse valmis liikuma järgmisesse etappi. Samas ei ole olemasoleva info põhjal ka alust välistada tuuleparkide rajamist kõnealustele tuulepargialadele. Kindlasti tuleb uuringutulemuste põhjal Natura asjakohast hindamist Endla ja Alam-Pedja linnualadele korrata, kuid mõjuhindamise seisukohast pole olulist sisulist vahet, kas seda tehakse asukohavaliku, detailse lahenduse või ehitusprojekti koostamise etapis. Järgmine etapp (kas detailne lahendus või ehitusprojekt) annab uuringute tegemiseks ja hinnangu koostamiseks (sh leevendusmeetmete väljatöötamiseks) täpsemad lähteandmed.

c) KSH aruande kokkuvõttes on märgitud: „Linnustiku seisukohast kõige ebasoodsamad on tuulepargialad nr 2 ning 19. /---/ Tuulepargiala nr 19 asub kõrge hukkumisriskiga liigi, väikeluige, toitumiskoha vahetus läheduses. Selle ala puhul tuleb läbi viia uuring, kuid kuna põllumajandusmaa maakasutus on aastati erinev, ei pruugi ka kaheaastane uuring näidata selgelt, kas ala on luikede jaoks oluline või juhuslik toitumiskoht.“ KSH aruande ptk 7.5.3.2 (lk 130-131) kohaselt ei saavat enne tsooni 2 eksperthinnangut/uuringuid vastavate tuulikute asukohtadega arvestada. Samas kohas on märgitud: „Sisuliselt on linnustiku seisukohast kõige ebasoodsamad tuulepargialad nr 2 ning 19. /---/ Tuulepargiala nr 19 asub kõrge hukkumisriskiga liigi, väikeluige, toitumiskoha vahetus läheduses. Selle ala puhul tuleb läbi viia uuring, kuid kuna põllumajandusmaa maakasutus on aastati erinev, ei pruugi ka kaheaastane uuring näidata selgelt, kas ala on luikede jaoks oluline või juhuslik toitumiskoht. Alade valikul tuleb ilmselgelt eelistada neid alasid, kus praegu teadaoleva info valguses on kõige vähem kattuvust tsooni 2 aladega.“ Arvestades, et ala 8/19 on üks neist, mille puhul kavandatakse detailse lahenduse koostamisest loobumist, palume siingi sõnastust täpsustada, et ei jääks mulje, justkui on kahtlus, kas sinna tuulepargi rajamine üldse võimalik on.

Vastus: Märkusega arvestatakse. Kokkuvõtte peatükis muudetakse viidatud lõigu esimest lauset järgmiselt: Linnustiku seisukohast kõige ebasoodsamaks osutus tuulepargiala nr 2, mis asub oluliste loodusmaastikumassiivide vahel, ... Lõiku lisati täpsustus, et tuulepargiala nr 19 asub kõrge hukkumisriskiga liigi, väikeluige, rändeaegse toitumiskoha vahetus läheduses.

Peatükis 7.5.3.2 on viidatud lõigus tehtud analoogsed muudatused ning lõigu lõppu on lisatud: ... kuid asjakohane on arvestada ka seda, kas on tegemist liikide püsivate elupaikadega või rändeaegse peatuspaigaga (viimasel juhul saab mõju vältida nt tuulikute seiskamisega rändeperioodil).

d) Palume kontrollida, kas KSH aruandes toodud meetmed/nõuded järgmisse etappi on kajastatud ka asukoha eelvaliku seletuskirjas. Kordame, et KSH aruanne ei saa ühelt poolt juba olemuslikult ise tingimusi ei kehtestada, KSH aruandest tuleb meetmed üle võtta planeeringusse (antud juhul asukoha eelvaliku seletuskirja) ning teiselt poolt tekitaks järgmises etapis ka segadust ja raskusi, kui tingimusi peaks mitmest mahukast dokumendist kokku otsima ja kombineerima.

Vastus: Täiendavalt üle kontrollitud ja täpsustatud. Seadusest tulenevaid meetmeid ei ole seletuskirjas tingimata toodud, kuna need kehtivad eriplaneeringust sõltumatult.

V Ettepanekud (kolme ala) täpsustatud KSH aruande kohta

a) Teeme ettepaneku täpsustatud KSH aruande kokkuvõtte kolmandat ja neljandat lõiku täiendada (allajoonitud osaga): „Põltsamaa valla tuuleparkide EP I etapis on kolme täiendavalt analüüsitud tuulepargiala kohta teada tuulikute maksimaalne arv ja põhimõtteline paigutus arendusalade lõikes.

/---/ Tuulikute maksimaalne arv kolme analüüsitava arendusala lõikes: /---/. Elektrituulikute täpne arv (maksimaalse arvu piires) ning asukoht (eelvalikuala piires) selgub projekteerimise ja uuringute käigus.“ Tegemist on täpsustusega selguse huvides.

Vastus: Arvestame ettepanekuga. Täpsustatud KSH aruande kokkuvõtte peatükki on täiendatud vastavalt.

b) Teeme ettepaneku täpsustatud KSH aruande kokkuvõtte seitsmendat lõiku täiendada (allajoonitud osaga): „/---/ Tuulikute ja taristu korrigeeritud lahendus kajastub eriplaneeringu asukohavaliku etapi asendiplaanil. Asukoha eelvaliku etapis toodud ehitiste paigutus ei ole siduv ja võib projekteerimistingimuste, projekteerimise ja ehitusloa etapis täpsustuda/muutuda.“ Tegemist on täpsustusega selguse huvides.

Vastus: Arvestame ettepanekuga. Täpsustatud KSH aruande kokkuvõtte peatükki on täiendatud vastavalt.

c) Teeme ettepaneku täpsustatud KSH aruande kokkuvõtte lk 7 üheteistkümnendat lõiku täiendada allajoonitud osaga: „Varjutuse modelleerimise tulemustest ilmnes, et mitmel tuulepargialade lähialadel võib esineda häirival tasemel varjutust, st üle 8 reaalse varjutustunni aastas või üle 30 maksimaalse varjutustunni aastas. Varjutuse reaalne võimalik kestvus sõltub suuresti reaalselt ehitatavate tuulikute parameetritest, mistõttu projekteerimise etapis on vajalik teostada uus varjutuse modelleerimine ning välja töötada meetmed häiriva varjutuse vältimiseks. Siiski on tuulepargialadele nr 4/13, 7/18 ja 8/19 põhimõtteliselt võimalik tuulepargid (eelvalikus toodud tuulikute arvuga) rajada ilma ülemäärase varjutuseta, arvestades paigutuse korrigeerimise võimalust ja leevendusmeetmeid.“ Sama järeldus on toodud täpsustatud KSH aruande ptk-s 5.18.3 (lk 72) ning kinnitab tuuleparkide rajamise põhimõttelist võimalikust neile aladele.

Vastus: Arvestame ettepanekuga. Täpsustatud KSH aruande kokkuvõtte peatükki on täiendatud vastavalt.

d) Teeme ettepaneku täpsustatud KSH aruande kokkuvõtte viimast lõiku täiendada (allajoonitud osaga): „/---/ Kavandamise järgmises etapis (hiljemalt ehitusloa taotlemise ajaks, paralleelselt ehitusprojekti koostamisega) tuleb läbi viia nõutud täiendavad uuringud, mille põhjal selguvad tuulepargi lõplikud parameetrid, k.a elektrituulikute arv (maksimaalse arvu piires) ja asukoht (eelvalikuala piires) ning antakse hinnang projektlahenduse keskkonnamõjule. /---/”. Tegemist on täpsustusega selguse huvides.

Vastus: Arvestame ettepanekuga. Täpsustatud KSH aruande kokkuvõtte peatükki on täiendatud vastavalt.

e) Täpsustatud KSH aruande ptk 5.5.2 („Mõju käsitiivalistele (nahkhiirtele)“) on märgitud: „/---/ Vastavalt sellele koostati töö käigus planeeringu täpsustatud lahenduse korrigeeritud versioon, milles on tuulikute paiknemist korrigeeritud vastavalt käesolevas peatükis toodud ettepanekutele. Korrigeeritud lahendus kajastub eriplaneeringu asukohavaliku etapi asendiplaanil.“ Sama peatüki joonised 8-10 tuulikute paigutuse osas ei tundu päris kokku langevat asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 2.4 joonisega 12. Täpsustatud KSH aruande ptk-s 5.5.2 võiks selguse huvides olla näidatud ka tuulikute lõplike põhimõtteliste asukohtade paigutus nahkhiirtelele sobivate või ebasobivate alade (klass 1 ja klass 2) lõikes.

Vastus: Arvestame märkusega osaliselt. Kolme ala KSH aruande ptk 5.5.2 on täpsustatud, et oleks paremini aru saadav, et peatükis toodud joonised 8-10 kajastavad planeeringu esialgset täpsustatud lahendust ning vastavalt nahkhiireeksperdi ettepanekutele korrigeeritud tuulikute paigutused kajastuvad eriplaneeringu asukohavaliku etapi asendiplaanil. KSH on andnud sisendi planeeringulahenduse koostamiseks. Ei pea vajalikuks dubleerida planeeringulahendust KSH aruandes.

f) Täpsustatud KSH aruande ptk-s 5.5.3 on märgitud: „Tuulepargiala nr 8/19 kattub praktiliselt kogu ulatuses väikeluige tsooniga 2 ja sinna on kavandatud kahe tuuliku põhimõttelised asukohad. Väikeluige tsooni 2 põhjuseks nimetatud tuulepargialal on teadaolev tuulepargialaga külgnev rändeaegne toitumispõld (maismaalinnustiku analüüsi tsoon 1). Maismaalinnustiku analüüsis on kokkupuideriski tuulikuga hinnatud väikeluige puhul kõrgeks. Lähtudes maismaalinnustiku analüüsist

on vajalik tuulepargiala nr 8/19 kohta koostada väikeluige tsooni 2 eksperthinnang, mis peab veenvalt põhjendama tingimusi, mille täitmise korral on võimalik kõnealuses väikeluige (rändeaegses) elupaigas tsooni 2 piires tuulikuid kavandada.“ Sisuliselt sama on korratud täpsustatud KSH aruande ptk-des 6.3 ja 7.1. Arvestades, et ala 8/19 on üks neist, mille puhul kavandatakse detailse lahenduse koostamisest loobumist, palume siingi sõnastust täpsustada, et ei jääks mulje, justkui on kahtlus, kas sinna tuulepargi rajamine üldse võimalik on.

Vastus: Arvestame märkusega. Ptk-s 5.5.3 on kokkuvõtlikult välja toodud, et olemasoleva info põhjal võib järeldada, et kolmele käsitletavale alale [st sealhulgas ka alale 8/19] on tuuleparke põhimõtteliselt võimalik rajada. Tuulepargiala nr 8/19 kohta lisatakse peatükki 5.5.3 lause: Kuna kokkupuiderisk esineb ainult väikeluige rändeperioodil, on väljaspool seda aega ning rändeaegsete leevendusmeetmete rakendamisel (nt tuulikute ajutisel peatamisel) tuulepargi töötamine põhimõtteliselt võimalik. Peatükke 6.3 ja 7.1 on täpsustatud, et tegemist on väikeluige rändeaegse peatuspaigaga.

g) Täpsustatud KSH aruande ptk-s 5.9 on märgitud, et Maa-amet on tuulepargialad 4/13, 7/18 ja 8/19 hinnanud maardlate seisukohast tuulepargi rajamiseks sobivaks ning tuuleparkide rajamisel maavarale juurdepääsu ja kaevandamisväärsena säilimise olemasolev olukord ei halveneks. Edasi on aga täpsustatud KSH aruande koostaja poolt väidetud, justkui siiski seataks ohtu maavara (turba) kaevandamisväärsena säilimine. Palume täpsustatud KSH aruande ptk-d 5.9 sõnastust korrigeerida vastavaks Maa-ameti seisukohaga.

Vastus: Märkusega ei arvestata. Mõju hindaja jääb oma seisukoha juurde, et kavandatava tegevuse tulemusena ei säili turvas olulisel osal mõjutatavast maardlaosast kaevandamisväärsena. Põhjendused on välja toodud sealsamas peatükis. Peatükki on täpsustatud ning täiendatud järgmiselt: Käsitletavatele tuulepargialadele jäävatel maardla osadel on turba paksus väga väike (alla 2 m), ehitustegevuse ja kuivendamisega killustatakse turbamassiivi ja halvendatakse turbakihi säilimiseks vajalikke looduslikke tingimusi (eelkõige veerežiimi) ning turba kaevandamine nendel aladel on majanduslikus mõttes ebatõenäoline (ka pärast tuulepargi eluea lõppu).

Maa-ameti kirjaga vastuolu ei ole, sest järgmises etapis tuleb lahendus Maa-ametiga kooskõlastada.

h) Palume siingi kontrollida, kas täpsustatud KSH aruandes toodud meetmed/nõuded järgmises etappi on kajastatud ka asukoha eelvaliku seletuskirjas. Kordame, et ka täpsustatud KSH aruanne ei saa ühelt poolt juba olemuslikult ise tingimusi ei kehtesta, täpsustatud KSH aruandest tuleb meetmed üle võtta planeeringusse (antud juhul asukoha eelvaliku seletuskirja) ning teiselt poolt tekitaks järgmises etapis ka segadust ja raskusi, kui tingimusi peaks mitmest mahukast dokumendist kokku otsima ja kombineerima.

Vastus: sama mis eespool.

I Ettepanekud projekteerimistingimuste menetlusse üle minevate eelvalikualade 4/13, 7/18 ja 8/19 asukoha eelvaliku otsuste eelnõude kohta

a) Teeme ettepaneku asendada eelnõu ptk II.A fraas „/---/projekteerimistingimuste etapis teostatavale keskkonnamõjude hindamisele).“ näiteks „/---/ ehitusprojekti etapis teostatavatele täiendavatele uuringutele).“ Selgitame esiteks, et juba 01.01.2020 jõustunud EHS § 31 lg 1 ja KeHJS § 7 p 1 muudatuste järel projekteerimistingimuste etapis keskkonnamõju hindamist läbi ei viida. Teiseks, nagu ka eelnõu ptk IV.B alapunktis 2 õigesti märgitud on, viiakse uuringud läbi ehitusprojekti koostamise etapis (vt ka täpsustatud KSH aruande kokkuvõte, lk 8 ja ptk 6).

Vastus: sõnastatud, et uuringud viiakse läbi ehitusprojekti koostamise etapis (mitte PT etapis). Ehitusloa taotlemise etapis peaksid kõik uuringud ja mõjuhindamised tehtud ning ehitusprojekt koostatud olema.

Põltsamaa tuulepargialade EP asukohavaliku etapi KSH seisukohast ei näe me sisulist võimalust KMH-d mitte läbi viia, sest liiga palju on teadmatust kavandatavate tuuleparkide mõjude kohta (alates linnustikust ja rohevõrgustikust kuni müra, varjutuse jm teemadeni), sest mitmed mõjud sõltuvad tuulikute paigutusest. KMH on see, mis erinevate uuringute tulemused kokku võtab ja mõju hindab.

Eelnõus: Mõjude hindamise I etapi aruanne on aluseks eriplaneeringu I etapile järgnevale etapile (detailse lahenduse ehk II etapi mõjude hindamise, sh KSH aruande koostamisele või projekteerimistingimuste andmise järgses ehitusprojekti koostamise etapis teostatavatele uuringutele ning võimalikule keskkonnamõjude hindamisele, mille läbiviimise vajadus selgub eelhinnangu andmise järgselt).

b) Eelnõude ptk-s II.A ja/või ptk-s III peaks olema toodud täpsemad põhjendused, miks just nende kolme ala (4/13, 7/18 ja 8/19) puhul saab loobuda detailsest lahendusest. Eelnõu 696 SE II lugemise muudatusettepaneku p 20.12 kohaselt peab detailse lahenduse koostamisest loobumiseks sisalduma asukoha eelvalikus vastav analüüs. Seega palume minimaalselt viidata asukoha eelvaliku seletuskirja ja täpsustatud KSH aruande lõikudele, kus on selgitatud põhjusi, miks just neil aladel on põhjendatud detailse lahenduse koostamisest loobumine (näiteks asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 2.4 ja täpsustatud KSH aruande kokkuvõte). Lisaks teeme ettepaneku sobivasse kohta (nt eelnõu ptk-sse III) lisada: „Alade 4/13, 7/18 ja 8/19 puhul selgus eelvaliku etapis läbi viidud mõju hindamise tulemusena, et kavandatava tegevusega ei kaasne olulist negatiivset mõju. Neile aladele on põhimõtteliselt võimalik tuuleparke (määratud tuulikute maksimaalse arvu ja kõrguse ning ehitiste põhimõtteliste asukohtadega) rajada. Kavandamise järgmises etapis (hiljemalt ehitusloa taotlemise ajaks, paralleelselt ehitusprojekti koostamisega) viiakse läbi nõutud täiendavad uuringud, mille põhjal selguvad tuuleparkide lõplikud parameetrid ning elektrituulikute arvud (maksimaalse arvu piires) ja ehitiste asukohad (elektrituulikute puhul asukoha eelvaliku ala piires).“

Eelnõus: Tuulealade 4/13, 7/18 ja 8/19 puhul selgus eelvaliku etapis läbi viidud mõju hindamise tulemusena, et olemasolevatele andmetele tuginedes ei kaasne kavandatava tegevusega olulist negatiivset mõju. Neile aladele on põhimõtteliselt võimalik tuuleparke (määratud tuulikute maksimaalse arvu ja kõrguse ning ehitiste põhimõtteliste asukohtadega) rajada. Kavandamise järgmises etapis (hiljemalt ehitusloa taotlemise ajaks, paralleelselt ehitusprojekti koostamisega) viiakse läbi nõutud täiendavad uuringud, mille põhjal selguvad tuuleparkide lõplikud parameetrid ning elektrituulikute arvud (maksimaalse arvu piires) ja ehitiste asukohad (elektrituulikute puhul asukoha eelvaliku ala piires). Ehitusloa taotlemise käigus koostatakse keskkonnamõjude eelhindang, mille alusel kohalik omavalitsus otsustab, kas on vajalik läbi viia keskkonnamõjude hindamine.

c) Eelnõude ptk IV.B alapunktis 1 on märgitud: „Projekteerimistingimuste menetluses ja andmisel tuleb järgida asukoha eelvaliku seletuskirjas ja selle lisades - KSH I ja lisa 2 toodud tingimusi ning lisaks

allolevaid kriteeriume.“ Juhul, kui siin on soovitud väljendada, et tingimused tulenevad korraga nii asukoha eelvaliku seletuskirjast, KSH aruandest kui ka täpsustatud KSH aruandest, on niisugune lähenemine problemaatiline. Esiteks, KSH aruandes endas ei saa tingimusi olla (KSH aruannetest tulevad tingimused planeeringusse, antud juhul eelvaliku seletuskirja ja asukoha eelvaliku otsuse eelnõudesse). Teiseks, asukoha eelvalikule järgnevas etapis peavad tingimused ja meetmed olema igasugu vaidluste ja viivituste vältimiseks selgelt ja konkreetselt ning kogumis sõnastatud. Arvestades asukoha eelvaliku seletuskirja, KSH aruande ja täpsustatud KSH aruande mahtu (kokku üle 450 lk), oleks ilmselgelt ebamõistlik, et tingimusi peab neist kolmest dokumendist kokku otsima asuma. Seega tuleb KSH aruande ning täpsustatud KSH aruande meetmed kajastada asukoha eelvaliku seletuskirjas (õigemini tuleb üle kontrollida, et praegu asukoha eelvaliku seletuskirjas juba sätestatud tingimused, näiteks uuringute nõuded jms, oleksid ammendavad). Ühtlasi palume eelnõude ptk IV.B alapunktis 1 viidata ainult asukoha eelvaliku seletuskirjale.

Eelnõus: 1. Projekteerimistingimuste andmisel tuleb järgida asukoha eelvaliku seletuskirjas toodud tingimusi ja lisaks allolevaid kriteeriume.

d) Teeme ettepaneku eelnõude ptk IV.B elektrituulikute alapunkti 6 täpsustada järgmiselt (allajoonitud osaga): „Elektrituulikute põhimõtteline asukoht ja paiknemine on kujutatud käesoleva otsuse lisa 1 joonisel 12. Elektrituulikute täpsem arv (maksimaalse arvu piires), asukoht ja paiknemine (eelvalikuala piires) võib projekteerimistingimuste ja ehitusloa menetluse käigus muutuda, arvestades muu hulgas edasiste uuringute tulemusi.“ Tegemist on täpsustusega selguse huvides, mis vastab ka eelvaliku seletuskirja ptk 2.3 ja täpsustatud KSH aruande ptk 2 käsitlusele.

Vastavalt täiendatud

e) Teeme ettepaneku eelnõude ptk IV.B elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavate seadmete ning ehitiste osa alapunkti 10 muuta (võtta välja läbikriipsutatud sõna) ja täiendada (allajoonitud osaga) järgmiselt: „Eelvaliku põhimõtteline elektriliinide lahendus, kus on kajastatud õhu- ja maakaablite kavandamiseks mõeldud maa-alad, on kajastatud otsuse lisa 1 asukoha eelvaliku seletuskirja joonistel 5, 7 ja 12. Maakaablite ja muude põhivõrguga ühenduseks vajalike ehitiste täpsem asukoht ja paiknemine võib projekteerimistingimuste ja ehitusloa menetluse käigus muutuda. Liitumiskohad põhivõrguga selgitatakse välja koostöös võrgu valdajaga. Maakaablite, alajaama(de) ja muude põhivõrguga ühenduseks vajalike ehitiste asukohad ja parameetrid määratakse vastavalt täpsusastmele projekteerimistingimuste ja ehitusloa menetluse käigus.“ Esiteks, kõnealuste alade tuuleparkide puhul ei kavandata õhuliini ega õhukaabli kasutamist (asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 2.2.1). Teiseks, muus osas on tegemist täpsustusega selguse huvides, mis vastab ka asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 2.3 loogikale.

Vastavalt täiendatud

Infoks, et kuigi KSH I etapi aruande eelnõus on hinnatud tuulepargiala nr 1 õhuliini võimalikku mõju, siis on KSH aruande kokkuvõttesse jm asjakohastel juhtudel lisatud kas teksti või joonealuse märkusena, et mõjuhindamise tulemusena otsustas arendaja õhuliinist loobuda ja asendada selle maakaabliga.

f) Teeme ettepaneku eelnõude ptk IV.B juurdepääsuteede osa alapunkti 13 täiendada järgmiselt (allajoonitud osaga): „Elektrituulikuid teenindavate juurdepääsuteede asukohad ning ehitus- ja hooldusplatside asukohad ja parameetrid määratakse vastavalt täpsusastmele projekteerimistingimuste ja ehitusloa menetluses (juurdepääsuteede põhimõtteline lahendus otsuse lisa 1 asukoha eelvaliku seletuskirja joonistel 6, 7 ja 12). Juurdepääsuteede täpsem asukoht ja paiknemine võib projekteerimistingimuste ja ehitusloa menetluse käigus muutuda.“ Tegemist on täpsustusega selguse huvides, mis vastab ka asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 2.3 loogikale.

Eelnõus: Juurdepääsuteede täpsem asukoht ja paiknemine võib ehitusprojekti koostamise ja/või ehitusloa taotlemise menetluse käigus muutuda.

g) Teeme ettepaneku eelnõude resolutsiooni p 2 täiendada: „Valida eelvalikuala nr 4/13 [7/18, 8/19] tuuleparkide rajamiseks sobivaks (asukohaskeem otsuse lisa 2). Tuulepargi põhivõrguga liitumiseks vajalikke ehitisi ja seadmeid on lubatud rajada kogu kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu planeeringualale (ehk ka väljapoole eelvalikuala nr 4/13 [7/18, 8/19]).“ Arvestades, et tuulepargi mõiste PlanS § 95 lg 2, „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekirja“ p 4 ning „Võrgueeskirja“ § 2 lg 19 tähenduses hõlmab lisaks elektrituulikutele ka ehitisi kuni liitumispunktini põhivõrguga, on oluline otsuse resolutsioonis ära markerida, et Põltsamaa KOV EP asukoha eelvaliku lahenduse järgi ulatuvad põhivõrguga liitumiseks vajalikud ehitised väljapoole asukoha eelvalikualasid (vt asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 2.4 joonised 11 ja 12).

Eelnõus: 2. Valid a eelvalikuala nr 4/13 tuuleparkide rajamiseks sobivaks (asukohaskeem otsuse lisa 2). Tuulepargi põhivõrguga liitumiseks vajalikke juurdepääsuteid jm teenindavaid ehitisi on lubatud rajada

ja seadmeid paigaldada kogu kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu planeeringualale (ka väljapoole eelvalikuala nr 4/13).

II Ettepanekud detailse lahenduse koostamise menetlusse üle minevate eelvalikualade 3/9 ja 5/14¹ asukoha eelvaliku otsuste eelnõude kohta

a) Teeme ettepaneku asendada eelnõu ptk II.A fraas „---/projekteerimistingimuste etapis teostatavale keskkonnamõjude hindamisele).“ näiteks „---/ehitusprojekti etapis teostatavatele täiendavatele uuringutele).“ Põhjendused on esitatud eespool.

Eelnõus: Mõjude hindamise I etapi aruanne on aluseks eriplaneeringu I etapile järgnevale etapile (detailse lahenduse ehk II etapi mõjude hindamise, sh KSH aruande koostamisele või projekteerimistingimuste andmise järgses ehitusprojekti koostamise etapis teostatavatele uuringutele ning võimalikule keskkonnamõjude hindamisele, mille läbiviimise vajadus selgub eelhinnangu andmise järgselt).

b) Eelnõude ptk-s III on märgitud: „Detailse lahenduse koostamisel ja keskkonnamõju strateegilisel hindamisel tuleb arvestada asukoha eelvaliku seletuskirjas ja KSH I toodud tingimustega /---/“ Palume siingi viidata üksnes asukoha eelvaliku seletuskirjale ning üle vaadata, et KSH aruandest tulenevad asjakohased tingimused oleksid asukoha eelvaliku seletuskirjas kajastatud. Põhjendused on toodud eespool.

Eelnõus: Detailse lahenduse koostamisel ja keskkonnamõju strateegilisel hindamisel tuleb arvestada asukoha eelvaliku seletuskirjas toodud tingimustega, sh järgnevaga:

c) Teeme ettepaneku eelnõude ptk III alapunkti 2 muuta järgmiselt: „Tuleb määrata tuulepargi ehitiste asukohad ja tingimused ehitamiseks detailse lahenduse täpsusastmes“. Selgitame, et praegune sõnastus, justkui tuleb määrata ehitiste „täpsed“ asukohad, võib vaidlusi tekitada. Detailse lahenduse etapis määratakse elektrituulikele hoonestusalad (PlanS § 111 lg 1, PlanS § 126 lg 1 p 2).

Vastavalt täpsustatud

d) Teeme ettepaneku eelnõude resolutsiooni p 2 täiendada (allajoonitud osaga): „Valida eelvalikuala nr 3/9 [5/14] tuuleparkide rajamiseks sobivaks. Tuulepargi põhivõrguga liitumiseks vajalikke ehitisi ja seadmeid on lubatud rajada kogu kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu planeeringualale (ehk ka väljapoole eelvalikuala nr 3/9 [5/14]).“ Põhjendus on toodud eespool.

Eelnõu: 2. Valida eelvalikuala nr 10/24 tuuleparkide rajamiseks sobivaks. Tuulepargi põhivõrguga liitumiseks vajalikke juurdepääsuteid jm teenindavaid ehitisi on lubatud rajada ja seadmeid paigaldada kogu kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu planeeringualale (ka väljapoole eelvalikuala nr 10/24). Maardlate aladel on ehitiste ja rajatiste püstitamine, seadmete paigaldamine ja juurdepääsuteede rajamine lubatud vaid aladel, kus maavara on ammendunud või kui selleks on saadud maapõueseaduse alusel valdkonna eest vastutava asutuse kooskõlastus. Iga kavandatava elektrituuliku asukoht ja kõrgus tuleb kooskõlastada Kaitseministeeriumiga ja seda ka pärast Mandri-Eesti kompensatsioonimeetmete rakendumist.

Transpordiamet

Esitasime ettepanekud Põltsamaa valla tuuleparkide eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse täiendamiseks 24.01.2023 kirjaga nr 7.2-1/22/27023-4 (edaspidi *ettepanekud*).

[Planeeringu kodulehel](#) on [koostöö tabel](#), kus on lk 15 edastatud kohaliku omavalituse seisukoht meie ettepanekutega arvestamisele: *Põhimõtetega arvestatakse eriplaneeringu eelvaliku etapi vajadustest ja täpsusastmest lähtuvalt. /.../*.

Oleme tutvunud kooskõlastamiseks esitatud materjalidega ning tuvastasime, et planeeringu I etapis – asukoha eelvalik ([tuuleparkide eelvaliku seletuskiri](#)) ei ole käsitletud meie ettepanekuid. Samuti ei ole käsitletud meie ettepanekuid [KSH esimese etapi aruandes](#).

Palume täiendada tuuleparkide eelvalikualade seletuskirja ning KSH esimese etapi aruannet vastavalt meie ettepanekutele. Samuti korrigeerida vastavalt vallavolikogu otsuste eelnõusid.

Vastus: planeeringu seletuskirja ja KSH aruannet on vastavalt täiendatud.

Keskkonnaamet

Keskkonnaamet kooskõlastab asukoha eelvaliku otsuste eelnõud ja KSH I etapi aruande eelnõu tingimusel, et KSH I etapi aruandes ning põhjendatud juhtudel ka asukoha eelvaliku otsuse eelnõudes ja nende lisades tehakse vajalikud muudatused järgmiste märkuste alusel:

1. KSH aruande eelnõu lk 21 peatükis „Täiendav teave“ on öeldud: „... tuulepargialadega 4/13, 7/18 ja 8/19 osas on otsustajal olemas valmisolek jätta vahele eriplaneeringu detailse lahenduse etapp ning minna edasi projekteerimistingimuste etappi. Lähtuvalt täpsustatud planeeringulahendusest (tuulikute, juurdepääsuteede ja kaabelliinide põhimõttelisest paiknemisest) on nimetatud kolme ala kohta teostatud mõjude ja leevendusmeetmete täpsustamine, mille tulemused on esitatud eraldiseisva aruandena ja mis kuulub eriplaneeringu I etapi materjalide ja käesoleva aruande juurde.“ Lisaks on KSH lk 118 öeldud: „Käesoleva töö käigus on vajadusel kontrollitud tsoneeringu aluseks olevaid EELIS-e ja PLUTOF kirjeid ja kaasnevaid seireandmeid, kuid kuna analüüs on koostatud 2022. aasta lõpus, on selle lähteandmed piisavalt asja- ja ajakohased.“ Palume selgitada kanakulli uuringutes leitud tulemusi, kuna PlutoF andmebaasis on selle kohta hulgaliselt kirjeid.

Vastus: arvestatud

Selgituseks: PlutoF andmebaasist ei leitud 05.06.2024 seisuga selliseid kanakulli juhuvaatlusi, mis viitaksid liigi kindlale või tõenäolisele pesitsemisele tuulepargialade 4/13, 7/18 ja 8/19 piirkonnas. Ka EELIS-esse ei ole lisandunud kirjeid uue leiukoha kohta nimetatud piirkonnas. Kanakulli esinemine uuringualal, sh pesitsuskindlus ja pesa/pesade asukoht, selgub liigispetsiifiliste välitööde käigus uuringuetapis.

2. KSH aruande eelnõu lk 42 – Natura hindamisel on käsitletud eelkõige Põltsamaa valla territooriumil paiknevaid Natura 2000 võrgustiku alasid. Leiame, et neile lisaks tuleb käsitleda (kas viia läbi eelhindamine või selgitada, et ebasoodsate mõjude mitte avaldumises on täielik veendumus ka ilma eelhindamiseta) tuulealast nr 1 minimaalselt vähem kui 0,5 km kaugusele jäävat Võlingi oja loodusala (EE0060123) Järva maakonnas.

Vastus: arvestatud, KSH aruande eelnõu ptk 6.1.4 on täiendatud ja lisatud ptk 6.1.5.11. Mõju Võlingi oja loodusale. Samuti on aruandesse lisatud ptk 7.1.2.4. Mõju Võlingi oja hoiualale.

3. KSH aruande eelnõu lk 65 – informeerime, et 2024. aastal on EELISesse kantud Aidu looduskaitsealalt leitud uus must-toonekure pesa (KLO9133614). Pesast jäävad lähimad arendusalad enam kui 5 km kaugusele, kuid seda olulisem on nende alade detailse lahenduse faasis teha must-toonekure elupaigakasutuse uuringud. Eriti kuna arendusaladel on hulgaliste kraavide kõrval ka looduslikke vooluveekogusid (Sulustvere oja). Kusjuures nt lk 69 on seoses must-toonekurega ja Pikknurme looduskaitsealaga (ning lk 72 must-toonekure püsielupaikadega) seatud suunis selgitada must-toonekure toitumisalade kasutust ning uuringu metoodikana on viidatud pt 9.3. Pt 9.3 aga must-toonekurespetsiifilisi suuniseid, sh toitumisalade uuringud või GPS uuring, ei anna.

Vastus: arvestatud

Selgituseks: Aidu LKA must-toonekure uus pesa leiti 2024.a kevadel, pesa oli kaudsete tõendite järgi asustatud 2023. aastal; võimalik, et ka edukas (poegadega). Tegemist on lindudega, kelle toitumisalad on teadmata, lindudel saatjaid ei ole. Selle uue info valguses ei saa pidada piisavaks tavapärasest uuringuala õhuruumi kasutusuuringut (punktvaatlus). Hästi kaitstud ajaloolises elupaigas (Aidu LKA) ilmselt edukalt pesitsev paar on must-toonekure Eesti asurkonna kriitilist olukorda arvestades äärmiselt suurt tähelepanu vajav. Lindude tegeliku toitumisala ja selle kasutamise väljaselgitamiseks on ainus ammendav uuringumeetod GPS-uuring (lindude saatjatega varustamine) maismaalinnustiku analüüsi tsooni 3 ulatuses. Senised uuringud teistes elupaikades on näidanud must-toonekure toitumisala ulatuseks 20 km pesast.

4. KSH aruande eelnõu lk 74 – pt 7.1.3.7 käsitleb tuulepargiala 1 ja Rutikvere merikotka püsielupaika üksnes elektriliitumise kontekstis. Ehkki ka see võib olla oluline mõjutegur, on meie hinnangul olulisem hinnata, kas Põltsamaa jõgi, mille kaldale tuulepargiala 1 (ning kumuleeruvalt Järva valla tuulepargialad) kavandatakse, on liigile oluliseks toitumisveekoguks.

Arvestades, et merikotkas on uuringute alusel üks sagedamini tuuleparkides hukkuv röövlind (Krone, O., & Treu, G. (2018). Movement patterns of white-tailed sea eagles near wind turbines. Journal of Wildlife Management, 82(7), 1367–1375. <https://doi.org/10.1002/jwmg.21488>).

Vastus: arvestatud

Selgituseks: Põltsamaa jõe olulisus Rutikvere merikotka toitumisalana, samuti tuulepargiala nr 1 koosmõju Järva valla tuuleparkide planeeringualadega on võimalik välja selgitada õhuruumi kasutusuuringu (punktvaatlus) ja liigieksperti eksperthinnanguga, mis arvestab punktvaatluse andmeid ja tegelikke toitumisvõimalusi uuringualal (pms kaardianalüüs). GPS-uuringut merikotkastele ei tehta, sest vanalinde on praktiliselt võimatu püüda.

5. KSH aruande eelnõu lk 74 – pt 7.1.3.9 „... paigaldamiseks jääb püsielupaiga piirist 540 km kaugusele ning pesapaigast 750 m kaugusele“. Eeldatavalt on mõeldud 540 m.

Vastus: arvestatud

6. KSH aruande eelnõu lk 86 - Juhul, kui seoses tuuleparkide rajamisega on vajalik vääriselupaikade raadamine või muul viisil mõjutamine (nt veerežiimi muutmine, raadamine vääriselupaiga vahetus läheduses), tuleb mõju kompenseerida samaväärsete alade leidmise ja vääriselupaigana kaitse alla võtmisega lähipiirkonnas. Palume täpsustada, kas neid põhimõtteid rakendatakse nii riigi- kui ka eramaadel olevate vääriselupaikade suhtes? Samuti palume täpsustada kompenseerimise põhimõtet lähtudes maaomandist, kuna viimaste aastate intensiivsete vääriselupaikade inventuuride järel peaks riigimaadel seni tuvastamata ja seega kaitsmata vääriselupaigaks klassifitseeruvate alade hulk olema minimaalne, mistõttu riigimaadel oleks kompenseerimine problemaatiline.

Vastus: arvestatud, KSH aruande ptk 7.2 ja 10.3 on täiendatud ja täpsustatud vastavalt Keskkonnaametiga konsulteerimise tulemustele.

7. KSH aruande eelnõu lk 88-92 – KSH käsitleb mõju looduslikele kõrgema väärtusega kooslustele, sh Natura elupaigatüüpideks määratud aladele. Juhime tähelepanu, et Riigikohus on kohtuasjas 3-20-1657 käsitlenud ka Natura elupaigatüüpide kaitse küsimusi väljaspool kaitstavaid alasid. Leiame, et tuulikute täpsete positsioonide määramisel tuleks kohtuasjas antud suunistega arvestada.

Vastus: arvestatud, KSH aruande ptk 7.3 ja ptk 10.4 on vastavalt täiendatud.

8. KSH aruande eelnõu lk 90joonisel 11 on kujutatud looduslikud niiduelupaigatüübid Sulustvere oja kaldal ning oja vahetusse kaldavööndisse märgitud indikatiivsed tuulikute asukohad. Dokumendi lk 155 kohaselt on Sulustvere oja kaldal 50 m ulatuses ehituskeeluvöönd. Esitatud dokumentidest ei selgu, kas asukoha eelvaliku üldlahenduses võimaldatakse tuulikute ja kaasnevate ehitiste kavandamist ka ehituskeeluvööndisse ning detailse lahenduse etapis ei välistata ehituskeeluvööndi vähendamise taotlemist (LKS § 40 lg 4 p 4 alusel). Märgime, et ehituskeeluvööndi vähendamise vajadus võib tekkida ka tuulepargi juurdepääsuteede kavandamisel, elektriliitumistele rakenduvad vastavad erisused (LKS § 38 lg 4 p 8 ja 38 lg 5 p 8). Palume antud küsimust dokumentides täpsustada.

Vastus: Oleme seisukohal, et EKVD pole vaja vähendada, sest kavandatavad objektid lähevad erisuste alla kui need saavad kehtestatud.

(5) Ehituskeeld ei laiene kehtestatud detailplaneeringuga, kehtestatud üldplaneeringuga või kehtestatud tuulepargi kavandava kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga kavandatud: [RT I, 07.03.2023, 21 - jõust. 17.03.2023]

8) tehnovõrgule ja -rajatisele;

9. KSH aruande eelnõu lk 117 ning KSH aruande juurde koostatud täpsustatud hinnangu lk 86 – Kuna käesoleval juhul on viidud läbi vaid nahkhiirte eeluuring ning alade 4/13, 7/18 ja 8/19 puhul täpsustatud eeluuring, kuid põhjalikumaid asukohapõhiseid hinnanguid ei ole antud, siis leiame, et nende alade puhul, millel planeerimisfaas lõpeb asukohavaliku etapiga, tuleb ettevaatusprintsipi alusel seada kohustus rakendada nahkhiireohutut töörežiimi. Sellest kohustusest saab teha leevenduse projekteerimisfaasis läbiviidava detailse uuringu alusel, kui see tõendab projekteeritava lahenduse vähest või muul viisil leevendatavat ohtu nahkhiirtele.

Vastus: arvestatud, kolme tuulepargiala täpsustatud hinnangusse ptk 7.1 on lisatud vastav meede. Ameti sõnastust on täiendatud allajoonitud osaga: ... projekteerimisetapis läbiviidava detailse uuringu ja mõju hindamise alusel, ...

10. KSH aruande eelnõu lk 120-121 on toodud kriteeriumid, millest lähtuvalt uuringud läbi viia. Metsaliikide kriteeriumid on täpsustatud ja asjakohased. Küsimusi tekitab seisuveekogude uuring, mida tuleb teksti järgi teha igal seisuveekogul. Enamik seisuveekogusi on aga väga vähese linnustikuga.

Vastus: Selgituseks, et peatükis 7.5.3.1 (lk 120-121) olid antud üldised põhimõtted uuringuvajaduse määramiseks lähtuvalt üle-eestilisest maismaalinnustiku uuringust (sisuliselt meetodika osa, millest mõju hindamisel on lähtutud). Selguse huvides on eelnimetatud peatükist uuringute meetodika osa integreeritud KSH aruande eelnõu linnustiku uuringute peatükki (ptk 9.3), kus on antud uuringute kirjeldus lähtuvalt kavandatavatest tuulepargialadest ja mõjuhindamise tulemustest. Samas on kirjas, et uuringuvajadusega seisuveekogusid käsitlevatel tuulepargialadel ei esine.

11. KSH aruande eelnõu lk 121 – pt 7.5.3.2 eristab vajalikud uuringud vajalikest eksperthinnangutest. Sellise eristamise põhjendatus jääb mõneti segaseks – ka uuringute puhul ei saa paljudel juhtudel piirduda lihtsalt liigi esinemise/mitte-esinemise kindlakstegemisega, vaid linnustiku eksperdil tuleb selle alusel ka vastavad hinnangud anda või järeldused teha (nt leevendusmeetmete rakendamiseks). Kusjuures on tähelepanuvääriv, et antud pt nimetatud uuringud ei kata osasid pt 6.2 nimetatud vajalikke uuringuid-eksperthinnanguid (nt tuuleala 1 ning võimalik mõju Endla linnualal kaitstavatele suur-laukhanele ja väikeluigele).

Vastus: arvestatud

Selgituseks: Kahtlemata sisaldab enamik uuringuid eksperthinnangut, kuid mitte vastupidi. Uuringuid ja eksperthinnanguid eristab ka maismaalinnustiku analüüs. Linnustiku eksperdi definitsioonid sellest lähtuvalt on järgmised:

- uuring - välitööd, nende tulemuste põhjal saadud järeldused, vajadusel hinnang, soovitus.
- eksperthinnang - eksperdi varasema kogemuse, kaardianalüüsi ja teiste uuringute andmetel tehtavad järeldused, hinnang, soovitus. Näiteks metsise tsooni 2 eksperthinnangud, kus suuremahulisi välitöid ei tehta, kuid hinnangu peab andma. Samamoodi merikotka totiumisalade eksperthinnang, kus tuleb tugineda suuresti kaardianalüüsile, kirjandusele, kogemusele.

Suur-laukhane ja väikeluige puhul saab kasutada maismaalinnustiku analüüsis kirjeldatud meetodikaid: punktvaatlus ja põllumajandusmaastikul toituvad suurlinnud. Uuringu eesmärk on selgitada välja õhuruumi ja maapinna kasutus nimetatud liikide poolt, peamine sobilik meetodika on punktvaatlus, mis on ajas ja ruumis fookuseeritud luikede ja hanede peamisele läbirändeajale ja huvipakkuvale peatuskohale. GPS-uuringut kasutada ei saa. Alal niikuinii toimuva punktvaatluse vaatluspunktide paigutamisel tuleb samuti arvestada, et nimetatud liikide teadaolevad kogunemiskohad oleksid hästi vaadeldavad.

12. KSH aruande eelnõu lk 135 – KSH ja alusuuring on määratlenud rohevõrgustikku olulised häiringute vabad koridorid (Rohevõrgustiku analüüsi kohaselt on oluliste häiringute vaba koridor ala, kus ei tohi esineda tuulikute töötamisega kaasnevaid olulisi häiringuid (nt tuulikute töötamisega seotud varjud, müra) antud kohas esinevatele liikidele) nt tuulepargialale 7. Ehkki Keskkonnaametil ei ole vastuväiteid taoliste koridoride jätmisele, tuleks planeeringus siiski veenduda, kas taoline sõnastus on üheselt arusaadav (nt mis on oluliste häiringute kriteeriumid) ja kas sellistele tingimustele vastavaid koridore on võimalik luua (või vastupidiselt – kas sellise häiringutevaba koridori tagamisel on võimalik tuulikuid püstitada). Näiteks ala 7 puhul (vt ka joonis 117) on eeldatavalt väga problemaatiline leida tuulikupositsioone, mille puhul varjud ei

langeks joonisel 42 kujutatud tundlikumale alale ja sinna eeldatavalt kujundatavale oluliste häiringute vabale koridorile.

Vastus: arvestatud, KSH aruande ptk-s 7.6 on sõnastust täpsustatud järgmiselt: Rohevõrgustiku analüüsi kohaselt on oluliste häiringute vaba koridor ala, kus üldjuhul ei tohi esineda tuulikute töötamisega kaasnevaid olulisi häiringuid (nt tuulikute töötamisega seotud varjud, müra). Häiringute ulatus ja tuulikute vaba ala vajalik laius selgitatakse välja lähtuvalt läbiviidavatest loomastiku ja linnustiku uuringutest. Võimalike oluliste häiringute tajumine on liigispetsiifiline.

13. KSH aruande eelnõu lk 159 leitakse, et tuuleparkide rajamisel olulist veekvaliteedi muutust eeldada ei ole. Kui ala 1 puhul kavandatakse uute Põltsamaa jõkke suubuvate suuremate kraavide rajamist või rekonstrueerimist, tuleb kaaluda ehitusaegse settekoormuse piiramise vajadust, kuna Põltsamaa jõgi on selles lõigus elustikuliselt väärtuslik (kuuludes muuhulgas LKS § 51 käsitletud veekogude hulka)

Vastus: Pinnavee kaitseks kavandatud leevendusmeetmed, sh ehitusaegsed, on toodud KSH aruande eelnõu peatükis 10.9. Arvestades eriplaneeringu asukohavaliku etapi täpsusastet peame neid piisavaks nii Põltsamaa jõe kui ka teiste looduslike veekogude veekvaliteedi kaitsmiseks. Vajadusel saab

leevendusmeetmeid kavandamise järgmises etapis teostatava mõjuhindamise käigus täiendada ja täpsustada. Ameti kirjast lähtuvalt on ptk 10.9 ehitusaegsete meetmete osa täiendatud järgmiselt: Settekoormuse piiramise vajadust tuleb hinnata ja kaaluda ka juhul, kui vee ärajuhtimise jaoks kraavide rajamisel ja rekonstrueerimisel on eesvooluks elustikuliselt väärtuslik veekogu (nt Põltsamaa jõgi).

14. KSH aruande eelnõu lk 265 – Tabelil 14 puudub päis.

Vastus: arvestatud

15. KSH aruande eelnõu lk 263 (punkt 9.2. Käsitüüpide uuring) on märgitud, et tuulikute täpse asukoha selgitamiseks tuleb tuulepargi kavandamisel läbi viia nahkhiirte uuring, uuringu täpne meetodiline lahendus oleneb tuulepargiala ulatusest ja paiknemisest. Palume meetodika kooskõlastada Keskkonnaametiga ning negatiivse mõju korral leida vajalikud leevendavad meetmed.

Vastus: arvestatud, KSH aruande eelnõu ptk 9.2 ja 10.2.1 on vastavalt täiendatud.

16. KSH aruande eelnõu lk 272-273 (pt 9.5. Kaitstavate taimeliikide ning seene- ja samblikuliikide uuringud) on taimeliikide uuringu juures märgitud: „Uuringuala ulatuseks on tuulikuplatsid, alajaamade alad, kavandavate kommunikatsioonide (tuuleparkide ühendusliinid, ligipääsuteed) trassid ehk otseselt mõjutatavad alad ning neist kuni 0,4 km kaugusele jäävad alad juhul, kui ala naabruses esineb kuivendamata (kraavivõrguta) soolasid või kuivendamata soostunud (soostunud muldadega) alasid ning kavandatakse kuivenduskraavide (sh teekraavide) rajamist.“ Rõhutame, et uuring tuleb igal juhul läbi viia vähemalt 50 meetri (soovitavalt 100 m) raadiuses tuulikuplatsidest jm otseselt mõjutatavatest aladest, kuna paratamatult ulatub ehitusmasinatega tallamise ja raadamise tulemusena muutuva valgusrežiimi mõju otsestest ehitusplatsidest veidi kaugemale. Samuti tuleb uuring läbi viia kavandavate kommunikatsioonide (tuuleparkide ühendusliinid, ligipääsuteed) trassidel väljaspool tuulepargialasid (seene- ja samblikuliikide uuringute juures on see märgitud).

Vastus: arvestatud

17. KSH aruande eelnõu lk 276: „Minimaalne loendustundide arv igast vaatluspunktist on kevadel (märts-mai) ja sügisel (sept-nov) 36 tundi, suvel (juuni-aug) 18 tundi.“ Oleme seisukohal, et ka suvel on mõistlik ühes loenduspunktis loendada 36 tundi, sest see annab parema ülevaate suvisest lindude lennuaktiivsusest ning lihtsustab röövlindude pesade leidmist.

Vastus: Märkusega käesoleva KSH kontekstis arvestada ei ole võimalik, sest see on teema, mis puudutab erinevaid linnustiku uuringuid ja väljakujunenud praktikat. Seda ühe KSH raames lahendada ei ole võimalik, sest oleme seisukohal, et üle Eesti läbiviidavad tuuleparkide linnustiku uuringud tuleb teha sama meetodika alusel.

Selgituseks: Algne alusmeetodika maismaalinnustiku analüüsis nägi ette vaatlustundide arvu aastaaegade kaupa 36-36-36. Et õhuruumi kasutus on kõige intensiivsem kevadel (rändajad+paiksed) ja sügisel (rändajad), jäi töömahtude optimeerimiseks 2023.a kevadel nõ stardandina kasutusele vähendatud suvine maht ehk 36-18-36. Selle mahuga on tehtud kõik RePoweri uuringud ja sama loogikat on kasutatud paljudel praegu käimasolevatel uuringutel. Teadaolevalt on Keskkonnaamet korduvalt kooskõlastanud 36-18-36 meetodikaga uuringuid, millest paljud on ka hetkel töös. Kahtlemata on 36 tundi poole rohkem kui 18 ja peaks andma 2 korda rohkem kontakte, kuid see maht on lennuaktiivsust arvestades siiski ebaproportsionaalne. Sisuliselt oleks tegelikke lennuaktiivsusi vaadates põhjendatud kevadiste mahtude tõstmine näiteks 48 tunni peale, kuid suvel on 18 tundi piisav. See teema vajab laiemat arutelu, sest Keskkonnaamet paistab olema oma senist seisukohta 36-18-36 meetodika sobivuse osas muutnud.

18. Märkime, et EP I etapp peab andma kindluse, et valitud aladel on põhimõtteliselt võimalik tuuleparkide rajamine. Lahtiseks võivad jääda küsimused „kui palju?“ ja „kuhu täpselt?“, aga mitte „kas üldse?“. Mitmete KSH aruandes olevate lõikude valguses tekib põhjendatud kahtlus, kas KSH käigus ikka on kogutud piisavalt infot, et selle üle otsustada. Toome näiteks kolm tsitaati:

Lk 121-122 (pt 7.5.3.2. Käsitletavate tuulepargialade linnustik ning edasise tegevuse kavandamiseks vajalikud uuringud/eksperthinnangud) „*Oluline on siinkohal mõista, et kõikidel tuulepargialadel on uuringute käigus suur tõenäosus leida alalt uusi kaitsealuste ja tuulikute suhtes tundlike liikide leiukohti, mis toovad kaasa uusi muudatusi tsoonide 1–3 elupaikade tsooneringus.*“

Lk 135 (pt 7.6 Mõju rohevõrgustikule) „*Kas, kuhu täpselt ja kuidas on kaalutaval tuulepargialal võimalik tuulikud paigutada, tuleb täpsustada EP I etapile järgnevas etapis läbiviidavate uuringute (linnustiku uuring, ulukiuuring) ja täiendava rohevõrgustiku eksperthinnangu tulemusena.*“

Lk 266 (pt 9.3. Linnustiku uuringud) „*Samas tasub siinkohal veelkord rõhutada, et uuringualade linnustikust on seni teada üksikud juhuandmed ja seega on igal tuulepargialal väga suur tõenäosus, et uuringute käigus muutub olemasolevate kaitseväärtuste olemasolu- ja asukohainfo piisavalt, et muuta piirangutevabade alade piire käsitletavate tuulepargialade sees ning võimalike tuulikute arvu ja asukohti.*“

Kui KSH koostajatel endil on põhimõtteline veendumus olemas, et valitud aladele on tuuleparkide rajamine võimalik, palume viidatud lõigud selliselt ümber sõnastada, et see veendumus tekiks ka KSH lugejatel.

Vastus: Märkusega on arvestatud järgmiselt:

- *ptk 7.5.3.2 algusesse on lisatud: “KSH I etapi aruande eelnõu koostamise ajal teada olevate andmete põhjal ei ole alust välistada tuuleparkide rajamist kavandatavatele aladele. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis tuleb uuringute põhjal täpsustada, kui palju tuulikuid ja kuhu täpselt saab tuulepargialale paigutada.”; lisatud on lause järgmises sõnastuses: “Seega on igal tuulepargialal arvestatav tõenäosus, et uuringute käigus muutub olemasolevate kaitseväärtuste olemasolu- ja asukohainfo piisavalt, et muuta piirangutevabade alade piire käsitletavate tuulepargialade sees ning võimalike tuulikute arvu ja asukohti.”*
- *ptk 7.6 on korrigeeritud järgmiselt: “Kui palju, kuhu täpselt ja kuidas on kaalutaval tuulepargialal võimalik tuulikud paigutada, ...”*
- *Ptk 9.3 - viidatud lause on peatükist eemaldatud ja osaliselt tõstetud peatükki 7.5.2.3.*

Selgituseks, et KSH aruandes toodud seisukoht, et kavandamise järgmises etapis läbiviidavate uuringute tulemused võivad olukorda muuta, ei näita veendumuse puudumist, vaid juhib tähelepanu arenduse riskidele.

19. Soovitame kasutada KSH aruandes ühelaadset alade numeratsiooni. Hetkel on kasutatud kahte erinevat viisi – täisarvudena (nt 1; 2; 7 jne) ja murdudena (nt 2/7, 1/1 jne), mis raskendab

jälgimist. Palume kogu KSH aruandes alade numeratsioon üle vaadata, võimalusel ühtlustada või lisada selgitav lõik, miks on kasutusel kaks numeratsiooni. Nt on lk 72 mainitud kahel korral ala 7 („Arvestades kaugust, suurust ning maastiku iseloomu, on kõige tõenäolisem toitumisalana kasutatavad tuulepargiala nr 14, väikese tõenäosusega võivad oluliseks toitumisaladeks olla ka tuulepargialad nr 9, 7, 22 ja 16. Kuna mõju liigile siiski välistada ei saa, on tuuleparkide edasisel kavandamisel aladele nr 14, 9, 7, 22 ja 16 vajalik järgmises etapis uuringuga selgitada must-toonekure toitumisalade kasutust“), kuid murde, milles on number 7, on kaks: 2/7 ja 7/18 – ei ole üheselt mõisteta, kumba on silmas peetud.

Vastus: Selgituseks, et tegemist ei ole täis- ja murdarvudega (need on matemaatilised mõisted), vaid tuulepargialade erineva numeratsiooniga, mis on kujunenud eriplaneeringu koostamise käigus. KSH I etapi aruande eelnõus on kaheosalist, kaldkriipsuga numeratsiooni kasutatud ainult peatükis 7.9, sest vastav Maa-ameti kiri laekus pärast tuulealade numeratsiooni muutmist eriplaneeringus. Peatükis 7.9 on toodud ka joonealune selgitus kasutatud numeratsiooni kohta: kaheosalises tuulepargialade numeratsioonis näitab kaldkriipsu ees olev number eelvaliku etapis välja valitud tuulepargialade uut numeratsiooni. Kaldkriipsu järel olev number (siin märgitud paksus kirjas) on tuulepargialade esialgne numeratsioon, mida on läbivalt kasutatud käesolevas mõjuhindamise aruandes. Seega kogu ülejäänud aruandes on läbivalt kasutatud ilma kaldkriipsuta numeratsiooni ning selle muutmine ühe peatüki erisuse tõttu on põhjendamatult töömahukas.

Maa-amet

1. KSH aruande peatükis 7.9. *Mõju maavaradele ja maardlatele* on kirjeldatud (tsiteerin): „Õhuliini paigutamiseks kavandatud alast väljaspool asub kaks maavara kaevandamisloa taotlust (Joonis 64)“ ning viidatud on andmete seisule 15.05.2023. Täpsustame, et õhuliini paigutamiseks kavandatud alast väljaspool asuvad mitmed kehtiva kaevandamisloaga mäeeraldised ja nende teenindusmaad ning Keskkonnaametis menetluses olevad taotletavad mäeeraldised ja nende teenindusmaad. Palume lauset täpsustada, et õhuliini paigutamiseks kavandatud alal mäeeraldisi ja teenindusmaid ei asu, kuid lähimad mäeeraldised asuvad Sopimetsa lubjakivimaardlal (registrikaart nr 786) ning Endla turbamaardlal (registrikaart nr 219). Joonisel 64 on korrektselt märgitud kehtiva kaevandamisloaga mäeeraldised ja nende teenindusmaad ning Keskkonnaametis menetluses olevad taotletavad mäeeraldised ja nende teenindusmaad.

Vastus: arvestatud, KSH aruande eelnõu peatükki 7.9 on vastavalt korrigeeritud.

2. KSH aruande peatükis 7.9. *Mõju maavaradele ja maardlatele* olevatele joonistele 63 ja 68 ei ole märgitud Keskkonnaametis menetluses olevaid taotletavaid mäeeraldisi ja nende teenindusmaid. Palume lisada või täpsustada jooniste allkirjades, kas kujutatud on vaid kehtiva kaevandamisloaga mäeeraldisi ja nende teenindusmaid või nii Keskkonnaametis menetluses olevaid taotletavaid kui ka kehtiva kaevandamisloaga mäeeraldisi ja nende teenindusmaid.

Vastus: arvestatud, KSH aruande eelnõu peatükki 7.9 on vastavalt korrigeeritud.

3. Eelnõudes on märgitud ala 4/13 näitel (tsiteerin): „Elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavaid seadmeid ning ehitisi on lubatud paigutada ka väljapoole eelvalikuala nr 4/13 KOV EP planeeringuala piires“ ning „Juurdepääsuteid on võimalik paigutada ka väljapoole eelvalikuala nr 4/13“. Palume eelnõudes täpsustada, et maardlate aladel on ehitiste ja rajatiste rajamine, seadmete paigaldamine ja juurdepääsuteede rajamine võimalik vaid aladel, kus maavara on ammendunud või kui selleks on saadud MaaPS alusel muu sisuga kooskõlastus või luba. Käesoleva kirjaga seda luba ei anta. Juurdepääsuteede asukoha ja muude tingimuste määramise osas ei ole viidet maardlatele, millega tuleks järgmises etapis samuti arvestada. Palume lisada, et maardlate aladele ehitiste kavandamiseks on vajalik saada MaaPS alusel kooskõlastus või luba.

Vastus: Tingimust on täpsustatud, et ehitisi saab rajada maavarade valdkonna eest vastutava asutuse nõusolekul.

4. Eelnõudes on märgitud ala 1/1 näitel (tsiteerin): „Valida eelvalikuala nr 1/1 tuuleparkide rajamiseks sobivaks.“. Palume eelnõudes täpsustada, et alade 1/1 ja 2/7 puhul tuleb lähtuda Maa-ameti kirjas 28.09.2023 nr 6-3/22/14882-8 toodust (tsiteerin): „Alade 1/1 ja 2/7 osas märgime, et need alad ei ole kogu ulatuses tuulepargi rajamiseks sobilikud. Tuulepargi ala nr 1/1 puhul palume välja jätta ala kaguosas Endla turbamaardla (registrikaart nr 219) 16. plokiga kattuv osa ja Metsalääne liivamaardlaga (registrikaart nr 333) kattuv osa, kuhu ei jää kaevandamist piiravaid objekte. Tuulepargi ala nr 2/7 puhul palume välja jätta tuulepargi ala edelaosa, kus maardlaga kattuvale osale ei jää kaevandamist piiravaid objekte. Nimetatud aladele tuulepargi rajamisel halveneb maavarale juurdepääsu osas olemasolev olukord ning tegu oleks vastuoluga MaaPS § 14 lõikega 2. Tuulikuid on nimetatud aladele võimalik rajada vaid peale maavara ammendumist“. Täiendavalt märgime, et kuna Maa-ametile teadaolevalt Kliimaministeerium kaalub edaspidi MaaPS ja selle alamate õigusaktide muutmist taastuenergia ehitiste ehitamise kiirendamiseks, siis kui MaaPS sätted taastuenergia ehitiste lubamiseks maardlate aladele muutuvad, siis võib muutuda ka MaaPS alusel antava kooskõlastuse sisu, eriti turbamaardla osas.

Vastus: mõistlik on need alad asukoha eelvaliku raames tuulepargi ala sisse alles jätta, sest tulevikus võib olla vajadus sinna nende objektide rajamist kaaluda. Tegemist on asukoha eelvaliku alaga, mis on üldisem. Lisatud on tingimus, et ehitisi saab maardla aladele rajada valdkonna eest vastutava asutuse nõusolekul tuulepargi kavandamise järgmises etapis.

Lisatud tingimused:

- Kõikide planeeritud tuulepargialade puhul, millel on kattumus maardlaga (tuulepargialad nr 1/1, 7/18, 3/9, 4/13, 7/18 ja 9/22) tuleb tuulepargi kavandamise järgmises etapis teha koostööd maavarade valdkonna eest vastutava asutusega ning saada nõusolek tuulepargi ehitiste rajamiseks. Alade sobivus tuuleparkideks (kas, millises ulatuses ja millistel tingimustel) sõltub vastava koostöö tulemusest.*
- Ehitusmaavara maardla, uuringuala ja levialaga kattuva tuulepargi kavandamisel on järgmises etapis vajalik koostöö maavarade valdkonna eest vastutava asutusega, sest taastuenergeetika arendamise kõrval on riigi jaoks olulisel kohal ka ehitusmaavarade varustuskindluse tagamine. Enne vastutava asutuse nõusoleku saamist ei pruugi tuulepargi või selle teenindamiseks vajalike ehitiste kavandamine maardla, uuringuala või maavara leviala alale olla võimalik. Maardlate, uuringualade ja ehitusmaavara levialade seis ja piirid on pidevas muutumises ning lähtuda tuleb ajakohasest teabest.*

DL eelnõudes: 2. Valida eelvalikuala nr 1/1 tuuleparkide rajamiseks sobivaks. Tuulepargi põhivõrguga liitumiseks vajalikke juurdepääsuteid jm teenindavaid ehitisi on lubatud rajada ja seadmeid paigaldada kogu kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu planeeringualale (ka väljapoole eelvalikuala nr 1/1). Maardlate aladel on ehitiste ja rajatiste püstitamine, seadmete paigaldamine ja juurdepääsuteede rajamine lubatud vaid aladel, kus maavara on ammendunud või kui selleks on saadud maapõueseaduse alusel valdkonna eest vastutava asutuse kooskõlastus. Iga kavandatava elektriuuliku asukoht ja kõrgus tuleb kooskõlastada Kaitseministeeriumiga ja seda ka pärast Mandri-Eesti kompensatsioonimeetmete rakendumist.

Maa-amet nõustub 26.04.2024 kirjaga nr 7-1/2024/35-1 esitatud dokumentidega tingimusel, et dokumente täpsustatakse vastavalt eeltoodud märkustele. Esitatud kujul on planeering vastuolus MaaPS §-ga 14.

Reformimata riigimaade ja maaüksuste, mille volitatud asutus on Maa-amet, osas annab kohaliku omavalitsuse eriplaneeringule seisukoha Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

Kliimaministeerium

1. Maa-amet märkis oma 28.09.2023 kirjas nr 6-3/22/14882-8, et planeeringuala kattub muuhulgas Metsalääne liivamaardlaga, ning palus nimetatud territoorium planeeringualast välja jätta. Esitatud dokumentides ei ole antud tingimusega arvestatud ega arvestamata jätmist põhjendatud. Palume dokumente vastavalt Maa-ameti seisukohtadele täiendada.

Vastus: Vt vastused Maa-ametile.

2. Eesti Geoloogiateenistus esitas 04.04.2023 kirjaga nr 9-3/23-155 enda seisukohad Põltsamaa valla tuuleparkide eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse kohta. Esitatud dokumentides ega nende lisades (mh koostöö tabelis) ei ole Eesti Geoloogiateenistuse ettepanekutega arvestamist ega arvestamata jätmist põhjendatud. Palume kaasata Eesti Geoloogiateenistus planeerimisprotsessi ning saata Eesti Geoloogiateenistusele eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuste eelnõud ja KSH esimese etapi aruanne arvamuse andmiseks.

Vastus: Vt vastused Maa-ametile. Täna ei ole asukoha eelvaliku raames mõistlik neid alasid automaatselt välistada.

3. Märgime, et tuuleparkide kavandamisel on hea tavana rakendatud tuulegeneraatoritega kaasneva müra piirväärtusena tööstusmüra õist piirväärtust. Soovitame antud praktikat rakendada ka Põltsamaa valla tuuleparkide kavandamisel.

Vastus: KSH eksperdirühmas müra hindamise eest vastutava spetsialisti teadmiste kohaselt on Eestis senini tuuleparkide kavandamisel hea tavana rakendatud elamualade suhtes tööstusmüra õist sihtväärtust (mitte piirväärtust). Müra piirväärtuse järgimist ei saaks käsitleda hea tavana, vaid tegu on õigusaktist tuleneva kohustusega. Antud põhimõttest on lähtunud ka Põltsamaa valla eriplaneeringu puhul ning lähtuvalt planeerimisest kohasest elukeskkonna parendamise põhimõttest võib eesmärki, tagada tööstusmüra sihtväärtus, pidada asjakohaseks lähenemiseks.

4. Lisaks märgime, et planeeringu eelvaliku ala nr 4 kattub osaliselt maavarade levi- ja perspektiivaladest nimeta dolokivi levialaga (katastriüksus Põltsamaa metskond 20, katastritunnus 61601:002:0117). Dolokivi potentsiaal kõrgekvaliteedilise ehituskivina on kõrge ja tuleb säilitada võimalus selle geoloogiliseks uuringuks ja vajadusel selle võimalikuks

kasutuselevõtuks. Võimalusel tuleks tuulikuid kavandada nii, et antud alal saaks tulevikus geoloogilisi uuringuid teha.

Vastus: Vt vastused Maa-ametile. Täna ei ole asukoha eelvaliku raames mõistlik neid alasid automaatselt välistada.

ReM

Alade nr 7/18 ja 8/19 eelvaliku otsustes on toodud põhimõtted, et elektrituulikute asukohad, arv ja parameetrid (kõrgus, vundamendi ehitisealune pind jms), elektrituulikuid teenindavate juurdepääsuteede asukohad ning ehitus- ja hooldusplatside asukohad ja parameetrid ning muude tuulepargi osaks olevate või tuulepargi toimimiseks vajalike ehitiste, milleks on elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavad seadmed ning ehitised, asukohad ja parameetrid määratakse vastavalt täpsusastmele projekteerimistingimuste ja ehitusloa menetluse käigus.

Kõikide eeltoodud ehitiste asukohad ning metsamaa raadamise vajadus tuleb kooskõlastada maaomanikuga. Juhime tähelepanu, et kinnisasjadele, mille riigivara valitseja on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning volitatud asutus Maa-amet elektrituulikute püstitamise eelduseks on maakasutusõiguse olemasolu. Projekteerimistingimuste ja ehitusloa menetluse käigus ei otsustata maa omandikuuluvust. Riigimaa võõrandamine ja hoonestusõiguse seadmine toimub avaliku enampakkumise teel riigivaraseaduse alusel.

Lisaks juhime tähelepanu, et kui kavandatava elektrituuliku labad peaksid ulatuma kinnisasjale, mille riigivara valitseja on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning volitatud asutus Maa-amet, siis tuuliku labade talumise eelduseks on vastava servituudi seadmiseks nõusoleku saamine. Projekteerimistingimuste koostamisel tuleb teha vastava servituutide seadmise

ettepanek koostöös maaomanikuga.

Projekteerimistingimuste koostamisel tuleb teha servituutide seadmise ettepanek ka juurdepääsuteede, ehitus- ja hooldusplatside, elektriliinide ja alajaamade rajamiseks koostöös maaomanikuga. Nende ehitiste rajamiseks kinnisasjadele, mille riigivara valitseja on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning volitatud asutus Maa-amet, on vajalik lahendada maakasutusõigus. Maakasutusõiguse küsimus lahendatakse eraldiseisva menetlusega.

Palume kinnisasjade, mille riigivara valitseja on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning volitatud asutus Maa-amet ja maaüksuste, mille osas on maareformi toimingud lõpule viimata puhul projekteerimistingimuste menetlusse kaasata Maa-amet.

Aladel, mille puhul on vajalik koostada detailne lahendus, määratakse tuulepargi ehitusõigus ning lahendatakse PlanS § 126 lõikes 1 nimetatud asjakohased ülesanded detailse lahendusega. Detailses lahenduses tuleb määrata põhivõrguga liitumiseks vajalik ühendusliini koridor, sh väljapool eelvalikuala. Aladel nr 1/1, 2/7, 3/9, 5/14, 6/16, 9/22 ja 10/24, mille puhul on vajalik koostada detailne lahendus, palume detailse lahenduse koostamisse kaasata Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.

Vastus: Teadmiseks võetud.

1. KSH aruande peatükis 7.12 „Sotsiaalmajanduslikud ja- kultuurilised mõjud“ lk 189 on öeldud, et „suurem osa töökohtadest (43%) on seotud opereerimise ja hooldamise etapiga, 30% töökohti on seotud installeerimise ning võrguühenduste rajamise etapiga“. Juhime tähelepanu, et viidatud artiklis 153 on välja toodud teistsugused numbrid, kus on välja toodud, et opereerimise aegseid töökohti on 3,9%, installeerimise aegseid töökohti 39,4% ja võrgu rajamisega seotud töökohti 11,3%. Palume üle vaadata viidatud uuringu info ja aruannet parandada.

Vastus: täpsustatud

2. Juhime tähelepanu, et KSH aruandes on mitmeid pikki arutelusid jm, mis ei anna aruandele sisulist väärtust juurde (nt ptk-s 7.12 tuuleenergia valdkonna käive Euroopas 2019.a jms). Arvestades aruande mahukust, palume kaaluda KSH aruande tekstilise mahu vähendamist osas, mis ei anna sisulisele lahendusele olulist väärtust juurde.

Vastus: osaliselt üle vaadatud ja täpsustatud, kuid ekspert on seisukohal, et põhjalik käsitus on teema aja- ja asjakohasust arvestades vajalik. Tegemist on 10 tuulepargiala mõju hinnanguga ning jagades aruande lk-de arvu sellega, pole ca 30 lk KSHd ühe tuulepargiala kohta sugugi palju.

3. KSH aruande peatükis 3.2.1 „Jõgeva maakonnaplaneering 2030+“ on öeldud, et *tuuleparkide rajamisel tuleb arvesse võtta maakonnaplaneeringus antud tingimusi, mis tänaste teadmiste ja kokkulepete alusel on asjakohased*. Juhime tähelepanu, et Jõgeva maakonnaplaneering 2030+ on kehtiv dokument, mis kehtib terviklikult. See tähendab, et kõiki selles sätestatud tingimusi tuleb arvesse võtta. Palume aruande lause sõnastust korrigeerida.

Vastus: lisatud ptk- 1.4, kus vastavust maakonnaplaneeringule ning selle täpsustamist on selgitatud.

4. Eelvaliku alade nr 4/13, 7/18 ja 8/19 eelnõudes (alapeatükis IV punktis B) pole välja toodud kõiki uuringuid, mida tuleb läbi viia eelvaliku aladel, mille osas loobutakse KOV EP detailse lahenduse koostamisest, projekteerimistingimuste faasis või enne ehitusloa menetluse läbi viimist.

Selgitame, et hoolimata sellest, et nimetatud otsuste eelnõude kohaselt on KSH aruanne ning asukoha eelvaliku aruanne otsustega seotud, palume selguse huvides siiski otsuste eelnõudesse lisada konkreetseid uuringu vajadused iga nimetatud ala kohta, näiteks ala 4/13 puhul uluki ja kahepaiksete uuring, sest asukoha eelvaliku aruandes ptk 7.1 on välja toodud, et *tuulepargi kavandamise järgnevas etapis tuleb mõju rohevõrgustikule täiendavalt hinnata ja koostada rohevõrgustiku eksperthinnang, võttes aluseks kahepaiksete uuringu, linnustiku uuringu ja ulukiuuringu tulemusi*. Eelnõus on välja toodud müra ja varjutuse modelleeringud, nähtavusanalüüs koos visualiseeringutega, linnustiku ja nahkhiire uuringud.

Vastus: arvestatud

5. Asukoha eelvaliku aruande peatükis 2.1 „Tuulepargi asukoha eelvaliku alad“ on välja toodud, et *asukoha eelvaliku aladel ja neist 720 m raadiusesse on uute elamute rajamine lubatud omal riskil võttes arvesse järgneva tingimusi: uus elamu ei põhjusta täiendavat tuulepargi ja elamu vahelist puhvertsooni; elamu rajaja peab ise tagama meetmete rakendamise, millega tagatakse normikohane müra tuulepargi püstitamisel uue elamu läheduses; elamu rajaja peab vajadusel ise tagama meetmete rakendamise, et muud tuulepargist lähtuvad võimalikud häiringud uuele elamule oleksid vastuvõetavad.*

Juhime tähelepanu, et eeltoodud tingimuse kohaselt on elamute ehitamine lubatud ka enne tuulepargi rajamist juhul, kui elamu rajaja tagab, et tuulepargi püstitamisel müranormid ületatud ei saa, samuti peab elamu rajaja tagama meetmed, et kõik muud tuulepargist lähtuvad mõjud ja häiringud on leevendatud ja elanikele vastuvõetavad. Selgitame, et enne tuulepargi rajamist puuduvad nendest tekkivad häiringud, mistõttu ei ole elamu rajamisel võimalik nendega veel arvestada ega neid leevendada. Elamute ehitamine enne tuuleparkide rajamist seab aga ohtu võimaluse tuuleparkide rajamiseks. Lisaks peab tuulepargi ehitamiseks vajaliku ehitusloa teatud juhtudel kooskõlastama asjaomase asutusega, kes aga häiringute olemasolul seda kooskõlastada ei pruugi. Arvestades eeltoodut palume tingimused üle vaadata ning täpsustada nii, et uute elamute ehitamisel enne tuuleparkide rajamist oleks tagatud planeeringu elluviidavas, sh tuuleparkide rajamine.

Vastus: seletuskirja täpsustatud

6. Juhime tähelepanu, et alade puhul, kus minnakse edasi detailse lahendusega on näiteks eelvaliku ala nr 10/24 eelnõus (III osa punktis 5) välja toodud, et eelvalikuala nr 10/24 piiridesse peab jääma elektrituuliku vundament. Elektrituulikute rootorilabade ulatumist üle eelvalikuala nr 10/24 piiri käsitletakse KOV EP-le vastavana. Elektrituuliku rootorilabade ulatumine üle eelvalikuala piiri määratakse detailse lahendusega, kui on tagatud kehtivad müra normtasemed.

Selgitame, et Majandus- ja kommunikatsiooniministri 24.12.2002 määruse nr 69 „Ehitise tehniliste andmete loetelu“ § 17 lg 1 kohaselt on ehitise ehitusealune pind ehitise horisontaalprojektsiooni pind, mille hulka arvatakse ka ehitise väljaulatuvad osad ning sammastel olev ehitise osa (PlanS seletuskirjas on samuti ehitusealuse pinna mõistet kõnealuse määruse kaudu seletatud, sh kirjeldatud selle seoseid loamenetlusega). Kuna krunt on seotud ehitusõigusega ja arvestades, et ka tuuliku labad on osa ehitisest, siis peaks tuuliku labade alune pind (ehitise olemuslikud osad) jääma krundi hoonestusala piiridesse. Selgitame täiendavalt, et kuivõrd hoonestusala saab määrata vaid detailplaneeringuga määratud krundi alale, peab eeltoodu põhjal paiknema tuulik tervikuna, sh vundament ning rootori labade projektsioon hoonestusala sees ehk detailplaneeringu alal. Palume eeltooduga detailse lahenduse koostamisel arvestada.

Vastus: arvestatud

Järva vald

Järva valla vahetus läheduses asub kaks tuuleparkide arendamiseks sobivat tuuleala. Järva valla Puiatu küla läheduses asuval tuulealal 4/13 on lubatud maksimaalselt kuus elektrituulikut tuuliku maksimaalse kogukõrgusega 250 meetrit, alal on loobutud detailse lahenduse koostamisest ning tuuliku vähim kaugus lähimast elamust, s.o alalisest või ajutisest elukohast, peab olema vähemalt 750 m. Järva valla Vaali, Päinurme ja Jõeküla läheduses asuval tuulealal 1/1 on lubatud maksimaalselt 17 elektrituulikut tuuliku maksimaalse kogukõrgusega 290 meetrit, alal on keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemusi arvesse võttes vajalik eriplaneeringu detailse lahenduse koostamine.

1. Järva Vallavalitsus kooskõlastab Põltsamaa valla tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõude ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi (KSH I) aruande tingimusel, et tuulealal kavandatava tuuliku laba minimaalne kaugus Järva vallas asuvatest elamutest on vähemalt 1 kilomeeter.

Vastus: Ala 4/13 ala puhul jäävad tuulikud Järva eluhoonetest üle 1 km kaugusele. Ala nr 1/1 puhul on lisatud seletuskirja täiendav tingimus, et vajalik on maaomaniku nõusolek.

Elering

Planeeringuala lähedusse jääb Eleringi poolt hallatavaid elektripaigaldisi, mille puhul tuleb arvestada kaitsevööndiga, kus on piiratud tegutseda. Kaitsevööndi ulatus ja kaitsevööndis tegutsemise kord on sätestatud ehitusseadustiku §70 lõike 8 alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri määрусega 25.06.2015 nr 73. Kõik ristumised Eleringi taristuga ja kaitsevööndis planeeritavad tegevused tuleb kooskõlastada Eleringiga. Detailsema info või eelprojekti tarbeks tehniliste tingimuste taotlemiseks palume pöörduda Eleringi poole.

Vastus: kaitsevööndite põhimõte tuleneb seadusest. Kooskõlastamise ja tehniliste tingimuste põhimõte lisatud seletuskirja.

Juhime tähelepanu asjaolule, et lisaks ehitise kaitsevööndist tulenevatele piirangutele peab uute ehitiste kavandamisel arvestama olemasolevate ehitiste ohutuse tagamiseks vajalike meetmetega.

Elektrituulikute osas arvestame tuuliku kaugust 110 ja 330 kV liinidest hetkel kehtiva standardi *EVS-EN 50341-2-20:2018 ELEKTRIÕHULIINID VAHELDUVPINGEGA ÜLE 1 kV Osa 2-20: Eesti siseriiklikud erinõuded (SEN)* alusel. Nimetatud standardi järgi on vähim horisontaalne kaugus elektrituuliku torni telje ja õhuliini lähima juhtme vahel (tuule puudumisel) tuuliku masti kahekordne kõrgus.

Eleringi liinikoridori on tuulepargi ühendusliini jaoks võimalik kasutada, aga kahe liini vaheline kaugus sõltub liinide pingest. Liini telgede vahelised nõutud kaugused:

- Kaks 330 kV õhuliini- 40m
- 330 kV ja 110 kV õhuliin- 35m
- Kaks 110 kV õhuliini- 20m

Tuulepargi ühendusliini ja Eleringi liini ühistele mastidele rajamine ei ole lubatud.

Vastus: põhimõte on lisatud seletuskirja.

Valla territooriumil on elektripaigaldiste osas ettenähtud L356 Paide-Viru (tulevikus Paide-Mustvee) 330 kV õhuliini rekonstrueerimine (valmib 2026). Samuti on kavas tugevdada L131B Põltsamaa – Põdra ja L131A Põdra – Jõgeva 110 kV õhuliine (aastal 2028).

Vastus: teadmiseks võetud

Annus

1. Asukoha eelvaliku seletuskirja ptk 2.2.2 esimene lause: "Enamikele tuulepargialadele on olemasolevate teede kaudu vähemalt üks põhimõtteline juurdepääsu võimalus olemas alale tagatud" Vajadusel saab rajada täiendavaid juurdepääsuteid.

Kui seda väita, peaks see tee olema kuskil näidatud. Joonisel 6 ümber ala 9/22 juurdepääsutee lahendus näitab olemasolevate riigiteede paiknemist. Riigiteelt tuulepargialani on erakinnistud, kus eeldatakse seda ühte juurdepääsu? See lause on eksitav ja tuleks korrigeerida.

Vastus: täpsustatud

2. otsuse eelnõu osa III punkt 3 "Lubatud on paigaldada ainult uusi töökorras elektrituulikuid." Tekib küsimus, kuidas vald suudab uut ja töökorras ehitist kontrollida, huvitatud isik on energiaettevõtte? Kuna töökorras seadme olemasolu on loomulik, ei peaks seda välja tooma. Teen ettepaneku täiendada punkti ja sõnastada see: "Lubatud on paigaldada uusi tuulikuid, mille esmakordset paigaldamist peab tõendama arendaja"

Eelnõudes: 3. Lubatud on paigaldada ainult uusi elektrituulikuid, mille esmakordset paigaldamist peab tõendama huvitatud isik.

3. otsuse eelnõu osa III punkt 6 lisada- arvestada tuleb eraomandisse kuuluvate kinnisasjadega.

Vastus: eelnõude sõnastusi täpsustatud

Lettensid, Taklai

Arvamus tuuleala 2/7 osas

Me pole nõus tuuleala 2/7 rajamisega.

Põhjendused:

1. Tuulepargi rajamine metsamaadele on vastuolus:

Eesti Vabariigi „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“;

Metsandus ja maakasutus, punkt 25, punkt 27

Kavandatav tegevus – tuuleparkide rajamine – liigitub energeetika valdkonna tegevuste alla, mistõttu kehtivad sellele ka vastavad valdkondlikud poliitikasuunised, sh kodumaiste taastuvate energiaallikate järk-järgult laiema kasutuselevõtu soodustamine nii elektri- ja soojusenergia tootmisel kui ka transpordikütustena. See loob eeldused fossiilkütuste kasutamise vähendamiseks.

Eesti kliimapoliitika põhialused aastani 2050 näeb ette, et aastaks 2050 jõutakse Eestis konkurentsivõimelise vähese süsinikuheitega majanduseni. Eesti kliimapoliitika peamine pikaajaline eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside heidet ligi 80 protsenti aastaks 2050 võrreldes 1990. aasta heitetasemega. Arvestatakse, et taastuvate energiaallikate osakaal energiatootmisel suureneb aastaks 2050 ¾-ni, sealjuures kõige suurem osakaal on biomassi ja tuuleenergia kasutusele võtmisel. Sellest lähtuvalt saab järeldada, et eriplaneeringuga kavandatavad tegevused on Eesti kliimapoliitika põhialustega otseselt kooskõlas ning aitavad kliimapoliitika eesmärke ellu viia. Vt KSH aruande ptk 3.1.5.

Kirjas viidatud punkt 25 metsanduse kohta puudutab metsade kestlikku majandamist ega ole otseselt seotud tuuleparkide kavandamisega. Tuulepargialadel tuulikute ja nendega seotud taristu vahelisel alal mets säilib ja metsa majandamist saab jätkata vastavalt kliimapoliitika suunistele. Kirjas viidatud punkti

27 osas võib öelda, et kuna riigi poolt on antud suunis leida tuuleparkide rajamiseks sobivaid asukohti ning majandusmetsi ei ole seejuures välistatud, siis vastuolu kliimapolitiika põhialustega puudub.

2. Mets on peamine CO₂ siduja, antud projektiga vähendatakse metsa pindala mahtu. (puudutab kogu valda planeeritavaid tuuleparke).

Selgituseks: KSH käigus analüüsi, milline on raadatava ala hinnanguline pindala tuulepargialadel ja raadatava ala osakaal tuulepargiala pindalast. Sõltuvalt tuulepargiala metsasusest jääb raadatava ala hinnanguline osakaal vahemikku 1,5–6,9% (keskmiselt 4%). See hinnang on koostatud tuulikute indikatiivsete asukohtade põhjal ning võib tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui planeeritakse tuulikute täpseid asukohti, muutuda. Raadamise mahtu ning tuuleparkide mõju metsadele leevendab asjaolu, et tuuleparkide ühendused elektrivõrku ja tuulepargisisesed ühendused kavandatakse maakaablitega, mitte õhuliiniga. Tuulikute ja juurdepääsuteede asukohtade täpsemal kavandamisel on võimalik kaaluda asukohti, kus raadamise vajadus oleks võimalikult väike. Tuuleparkide kavandamisel tuleb teisest küljest arvestada ka sellega, et taastuvenergia kasutamine on CO₂ heite kontekstis kliimamuutustele oluliselt väiksema mõjuga kui fossiilkütuste kasutamine.

3. Põltsamaa valla tuuleparkide eriplaneeringu mõjude hindamine, SH KSH.

Töö number: 2022-0046, Konsultant: Skepast & Puhkim OÜ

Rändlindude ränne ja peatuspaigad. Planeeritava tuuleala lähedal olevas piirkonnas pesitsevad: rukkirääk, koovitaja, sookurg (ei leidnud viiteid lindudele antud piirkonnas). Tegelikult on linnud olemas.

Selgituseks, et käesolevas etapis on hinnang antud üleriigilise maismaalinnustiku analüüsi ning riiklikes andmebaasides oleva info põhjal. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis viiakse läbi põhjalikud linnustiku uuringud (sh välitööd), hinnatakse tegevusega kaasnevat mõju ning sellest lähtuvalt täpsustatakse tuuleparkide lahendusi ning vajadusel rakendatakse leevendavaid meetmeid.

Nahkhiirealad: Pisisaare piirkonnas pesitseb vähemalt 2 liiki nahkhiiri (ei olnud kajastatud).

Vt eelmise

Suurulukid. Piirkonnas elutseb karu (lisatud on fotod jälgedest). Fotod on tehtud Pisisaare-Kalana tee 1,90 km juures.

Enamuse metsamaastikega seotud suur- ja väikeimetajate (ulukite) jaoks ei muutu elupaigatingimused tõenäoliselt nii palju, et see muudaks tuulepargialad neile sobimatuks, sest tuulikute vaheline distants on küllalt suur, et jätta nende vahele piisavalt imetajate jaoks sobivaid elupaiku. Siiski võib tuulikute töötamisega kaasnevate häiringute tõttu väheneda ulukite jaoks tuulepargialade atraktiivsus ehk eelistatavus elupaigana. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis viiakse läbi põhjalikud ulukiuuringud (sh välitööd), hinnatakse tegevusega kaasnevat mõju ning sellest lähtuvalt täpsustatakse tuuleparkide lahendusi ning vajadusel rakendatakse leevendavaid meetmeid.

Kaitsmata põhjavesi: joogivee kvaliteedi reostustundlikkus on kõrge ja väga kõrge.

Mõju hindamisel on arvesse võetud, et tuulepargialade piirkonnas esineb kaitsmata ja nõrgalt kaitstud põhjaveega piirkondi. Lähimad puurkaevud asuvad tuulepargialadest piisaval kaugusel (minimaalselt 690 m kaugusel, tuulepargiala nr 2/7 puhul enam kui 750 m kaugusel) ning ei ole tõenäoline, et võimalik reostus (mille tekkimist tuleb vältida!) sellisele kaugusele leviks. Ehitustegevusega ei kaasne negatiivset mõju joogiveevarustusele ja selle kvaliteedile, kui arvestatakse kaevude paiknemisega ning puurkaevude sanitaarkaitsealadest ja hooldusaladest tulenevate kitsendustega, rakendatakse meetmeid joogivee kvaliteedi säilitamiseks, järgitakse töödele kehtestatud ohutusnõuded ning nõudeid jäätmete ladustamisele. Tuuleparkide kasutusperioodil ei ole mõju põhjavee (joogivee) kvaliteedile tõenäoline. Vt KSH aruande eelnõu ptk-d 7.7.1, 7.15 ja 10.8.

Elektromagnetiliste häirete tekitamine interfeisist (raadio, televisiooni, mobiilside levi võib olla häiritud).

Milline on mõju telekommunikatsiooniteenuste kvaliteedile? Kui ettevõtja või maaomanik soovib näiteks kasutada internetipõhist valveteenust?

KSH aruande eelnõu on täiendatud - lisatud on ptk 7.24.3. Mõju sideteenustele ning sellest tulenevalt meede ptk 10.21 arvestamiseks tuuleparkide kavandamise järgmises etapis.

4.Pole arvestatud LULUCF sektori (**Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektor**) kliimamuutuste leevendamise tegevustega.

Väide ei vasta tõele. KSH aruande eelnõu ptk 7.23.1 käsitleb maakasutusmuutusest tulenevad süsinikuheidet vastavalt LULUCF metoodikale.

5.Pole arvestatud mõju piirkonna inimeste tervisele – tuulegeneraatori sündroom (infraheli mõju tervisele).

Märkusega on arvestatud. KSH aruande eelnõu on täiendatud - lisatud on ptk 7.24.4. Infraheli mõju inimese tervisele on käsitletud KSH aruande eelnõu peatükis 7.16.3.

Mandri-Eesti on üks tervik, planeeritav tuulikute koguarv on valla jaoks suur. See toob kaasa keskkonna halvenemise, mõjutab negatiivselt kinnisvara hinda ning süvendab regionaalset ebavõrdsust.

Tegemist on asukoha eelvaliku etapiga, kus asukohapõhiseid täpsemaid uuringuid tuulikute kavandamiseks pole veel tehtud. Seetõttu on praeguses etapis võimalikke alasid, kuhu võib tuulikuid kavandada, tõenäoliselt oluliselt rohkem, kui neid lõpuks rajatakse.

Keskkonna võimaliku halvenemise, kinnisvara hinna negatiivse mõju ning võimaliku regionaalse ebavõrdsuse aspektide leevendamiseks on ette nähtud KSHs ja planeeringus välja toodud leevendavad meetmed.

Tuuleparkide rajamisel on oma keskkonnamõju ja seda on KSHs käsitletud, kuid samal ajal tuleb arvestada ka riigi poolt seatud avalikust huvist lähtuvate laiemate eesmärkidega, mis on seotud süsinikuneutraalsuse saavutamise ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise vajadusega. Vabariigi Valitsus on seadnud eesmärgiks toota 2030. aastal Eestis sama palju taastuvelektrit, kui on Eesti aastase tarbimise kogumaht ning tuuleparkide rajamisel on selles täita oluline roll.

Bamberg

Esitan oma vastuväited tuulepargi asukohavaliku kohta tuulikute 10/24 osas. Palun Põltsamaa Vallavalitsusel **mitte võtta vastu otsust** vastavalt edastatud eelnõule. Palun **mitte** kavandada 6 tuulikut mulle kuuluva Otto kinnisasjaga piirnevale alale, kuna tuulepark rikub nii minu subjektiivseid õigusi ega ole ka kohaliku kogukonna huvides, lisaks ei ole see kooskõlas muinsuskaitse ega looduskaitse eesmärkidega.

Minu kui piirneva Otto kinnisasja ning mitmete vahetus läheduses asuvate kinnisasjade omaniku subjektiivsete õiguste rikkumine seisneb selles, et olulisel määral muutub ehitustegevuse käigus looduskond, kaasneb müra, päikesevalguse oluline muutus, vaade õhtusele päikeseloojangule, vaade Soosaare rabale ning ebaproportsionaalne arv ning kõrgus antud looduskeskonda mitesobivate tuulikute näol.

Tuuleparkide rajamisel on oma keskkonnamõju ja seda on KSHs käsitletud, kuid samal ajal tuleb arvestada ka riigi poolt seatud avalikust huvist lähtuvate laiemate eesmärkidega, mis on seotud süsinikuneutraalsuse saavutamise ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise vajadusega. Vabariigi Valitsus on seadnud eesmärgiks toota 2030. aastal Eestis sama palju taastuvelektrit, kui on Eesti aastase tarbimise kogumaht ning tuuleparkide rajamisel on selles täita oluline roll.

Lisaks juhtime tähelepanu, et kavandatava tuulepargi vahetus läheduses asub Soosaare raba, millele on moodustatud kaitseala. Tuulepargi rajamine kaitsealale niivõrd vahetusse lähedusse tekitab looduses häiringuid, eelvaatevaliku kirjelduses on ka mainitud, et võimalusel valida Põltsamaa vallas alad, kus on häiring väiksem (lisaks Rohevõrkustiku ja Natura alad). Lisaks mõjude hindamine pole lõpuni viidud ning uuritud looduskeskonnalisi mõjusid lõpuni. Samuti pole piisavalt informeeritud lähikonnas elavaid leibkondi (näiteks ajaloolise ridaküla Kundrussaare küla elanikke, kelle elamute lähedusse antud tuulikute ala 10/24 planeeritakse). Lisaks asub planeeritud 10/24 tuuleala elektriliinidest kaugel ning juurdepääs keeruline, ala väike (ainult 6 tuulikut).

Asukoha eelvaliku etapis kavandatakse tuulepargialasid üldisemas skaalas ja põhimõttelise võimalusena. Täpsem tuulikute rajamise võimalus ja majanduslik tasuvus selgub täiendavate uuringute, mõju hindamise jm järgnevate kavandamise tegevuste käigus.

Asukoha eelvaliku etapi jaoks on mõjude hindamine vajalikus mahus läbi viidud.

Lisaks ei ole tuulepargi rajamine kavandatud asukohta kooskõlas ka piirkonna muinsuskaitse eesmärkidega. Lähedal asub Võiku mõis, mille park on võetud muinsuskaitse alla, samuti asub kavandatava tuulepargi vahetus läheduses muinsusena arvele võetud Võisiku kalmistu. Pean paslikuks ära mainida siinkohal Muinsuskaitseametis varasema seisukoha seoses päikesepargi planeeringuga: Võisiku mõisa kalmistu ja kabel on tunnistatud kultuurimälestiseks kultuuriministri 13.05.1997

määrusega nr 24 (RTL 1997, 88, 521). Võisiku mõisa Bockide perekonnakalmistu piirdemüür on tunnistatud kultuurimälestiseks kultuuriministri 12.08.1999 määrusega nr 18 (RTL 1999, 122, 1667). Võisiku mõisa kalmistu ja kabeli ning Võisiku mõisa Bockide perekonnakalmistu piirdemüüri ühine kaitsevöönd on määratud kultuuriministri 21.06.2006 määrusega nr 18 (RTL, 04.07.2006, 52, 967). Kinnismälestise kaitsevööndi eesmärk tagada kinnismälestise säilimine sobivas ja toetavas keskkonnas ning seda ümbritsevate mälestistega seotud kultuuriväärtuslike objektide ja elementide säilimine ning kinnismälestise vaadeldavus ja mälestistelt avanevate algupäraste vaadete säilimine (muinsuskaitseaduse § 14 lg 2 p-d 1 ja 2). Võisiku mõisa kalmistu vaadeldavuse säilimiseks tagamiseks mitte paigaldada maapealseid ehitisi, mis varjavad vaadet kalmistule. Igaüks peab hoiduma tegevusest, mis võib kultuurimälestist ohustada, rikkuda või selle hävitada. Kultuurimälestist ei tohi hävitada ega rikkuda (muinsuskaitseaduse § 33 lg 1).

Võisiku mõisa kalmistu kaitsevöönd ja selle vaade avanevad täpselt planeeritud tuulikutele (nii Võisiku mõisa enda vaade, kui ka vaade kalmistule, mida tuleks ühtse ajaloolise väärtusena käsitleda) ning moonutavad ajaloolist vaadet kahjustavalt. Sellega seoses leian, et tuulepark moonutab oluliselt muinsuskaitse all olevat Kabelit ning vaadet sellele.

KSHs on vajalikke mõjusid hinnatud, Muinsuskaitseamet on oma kooskõlastuse planeeringule andnud.

Kokkuvõttes taotlen, et Põltsamaa vallavolikogu ei võtaks vastu 26.04.2024 kirja nr (7-1/2024/32-1) “Põltsamaa valla tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku vallavolikogu otsuste eelnõude ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi (KSH I) aruande esitamine arvamuse avaldamiseks (tuuleala 10/24)” lisana edastatud Põltsamaa Vallavolikogu otsust sellisel kujul, nagu see kavandatud on. Palun mitte kavandada tuuleparki eelvalikualale nr 10/24, kuna see rikub minu kui naaberkinnisasjade omaniku subjektiivseid õigusi ning on vastuolus ka piirkonna muinsuskaitseliste ja looduskaitseliste eesmärkide ning kogukonna huvidega oma elukeskkonna säilitamiseks.

Vt 1. vastust

Köörna

Ma ei ole nõus sinna tuulepargi rajamisega. See on koht kus saavad rahulikult linnud loomad saavad rahulikult elada ja ei ole põhjust tulla teedele ja asulatesse. Puuduvad teed ja läheduses pole elektriline ja selle kõige rajamiseks kulub meeletult maavarasid. Veel on teisigi põhjusi ja need on Priit Bamberg oma kirjas teile lahti seletanud.

Tegemist on asukoha eelvaliku etapiga, kus asukohapõhiseid täpsemaid uuringuid tuulikute kavandamiseks pole veel tehtud. Seetõttu on praeguses etapis võimalikke alasid, kuhu võib tuulikuid kavandada, tõenäoliselt oluliselt rohkem, kui neid lõpuks rajatakse.

Tuuleparkide rajamisel on oma keskkonnamõju ja seda on KSHs käsitletud ning planeeringus on seatud vastavad leevendusmeetmed selle mõju kompenseerimiseks. Kuid samal ajal tuleb arvestada ka riigi poolt seatud avalikust huvist lähtuvate laiemate eesmärkidega, mis on seotud süsinikuneutraalsuse saavutamise ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise vajadusega. Vabariigi Valitsus on seadnud eesmärgiks toota 2030. aastal Eestis sama palju taastuvelektrit, kui on Eesti aastase tarbimise kogumaht ning tuuleparkide rajamisel on selles täita oluline roll.